

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1880. Andra Kammaren. N:o 41.

Lördagen den 17 April

Kl. 7 e. m.

Fortsattes, under Herr vice Talmannens ledning, det på förmiddagen hållna sammanträde.

§ 1.

Föredrogs Banko-Utskottets Utlåtande N:o 12, i anledning af väckt motion om pregling af guldmynt å fem kronor. *Ang. pregling af guldmynt å fem kronor.*

Uti berörda motion, afgifven inom Andra Kammaren af Grefve C. M. Björnstjerna (motionen N:o 1) var föreslaget, att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t ville träffa sådan öfverenskommelse med de båda öfriga skandinaviska landen, att nu gällande myntkonvention äfven måtte komma att omfatta femkronestycken i guld.

Utskottet hade, med anledning af denna motion, i *punkten 1* af förevarande Utlåtande hemställt,

»att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, med tillkännagifvande att Riksdagen för sin del finner önskvärdt att guldmynt å fem kronor för statens och Riksbankens räkning varda preglade efter samma grunder i fråga om halt och vigt som gälla för tio- och tjugo-kronestyckena samt till sådan storlek att de blifva på samma gång lätt handterliga och väl kunna skiljas från närmast högre guldmyntvalör, anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t, så snart lämpligt finnes, gå i författning om preglandet af guldmynt å fem kronor att genom myntverket och Riksbanken hållas den mindre rörelsen tillhanda.»

Efter uppläsning af denna hemställan begärdes ordet af

Herr Liss Olof Larsson, som anförde: För min del kan jag icke biträda det beslut Utskottet här tillstyrkt Riksdagen att fatta. Jag har också såsom ledamot af bankofullmäktige, då Banko-Utskot-

*Ang. pregling
af guldmynt å
fem kronor.
(Forts.)*

tet till fullmäktige i Riksbanken remitterade frågan, uttalat min afvikande mening. För min del har jag icke kunnat finna, att något behof gjort sig gällande i landet af guldmynt med den valör, som här föreslås. De guldmynt vi nu hafva, tio- och tjugo-kronor, hafva icke rönt den efterfrågan, att det är skäl att slå ännu ett guldmynt. Det har dessutom — och detta är för mig den egentliga anledningen att yrka afslag å betänkandet — på det högsta förvänat mig, att Banko-Utskottet kunnat komma fram med ett förslag, sådant som det föreliggande. Motionären säger: »Fullt öfvertygad om den stora nytta ett dylikt guldmynt skulle medföra och enär Sverige hvarken kan eller bör ensamt besluta sig för dess antagande, hemställer jag vördsamt, att Riksdagen i underdånighet anhåller, det Kongl. Maj:t ville träffa sådan öfverenskommelse med de båda öfriga skandinaviska rikena, att nu gällande myntkonvention äfven måtte komma att omfatta femkronestycken i guld.» Motionären anser således, att Riksdagen hvarken kan eller bör utan öfverenskommelse med Norge och Danmark bifalla hans förslag, och inskränker därför motionen till ett förslag om skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan att Kongl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder, som ledde till det af honom åsyftade målet. Men Utskottet tillstyrker, »att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, med tillkännagifvande att Riksdagen för sin del finner önskvärdt att guldmynt å fem kronor för statens och Riksbankens räkning varda preglade efter samma grunder i fråga om halt och vigt som gälla för tio- och tjugokronestyckena samt till sådan storlek att de blifva på samma gång lätt handterliga och väl kunna skiljas från närmast högre guldmyntvalör, anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t, så snart lämpligt finnes, gå i författning om preglandet af guldmynt å fem kronor att genom myntverket och Riksbanken hållas den mindre rörelsen tillhanda.» Här om har motion ej blifvit väckt. Att vid sådant förhållande Utskottet tillstyrkt hvad det gjort, kan jag icke finna så alldeles förenligt med grundlagen; motionen innehåller ju något helt annat än Utskottets kläm. Af dessa skäl hufvudsakligen yrkar jag att Utskottets betänkande måtte afslås. Vill man hafva ett guldmynt af den valör som det här föreslagna, bör man gå den väg motionären anvisat och derom införa ett tillägg i den mellan de skandinaviska länderna nu gällande myntkonvention. Jag medger visserligen, att det i konventionen icke finnes något förbud för Sverige att ensamt vidtaga den åtgärd Utskottet föreslagit; men ett tillägg i myntkonventionen bör föregå preglingen af femkronestycken för att få myntet konventionellt. Man bör dessutom komma ihåg, att det icke är någon vinst för Sverige att pregla detta mynt, så länge Danmark och Norge ej äfven pregla det, utan tvärtom förlust; ty om Sverige ensamt slår femkronestycken i guld och dessa blifva begärliga i rörelsen i de båda andra skandinaviska länderna, skola de skaffa sig sådana från Sverige och sälunda bespara kostnaden för myntningen. Vi hafva också sett, att hvarken Danmark eller Norge varit ange-

lägna om att öfverträffa Sverige i preglingen af guldmynt, men deremot har Danmark preglat ett mycket större antal silfvermynt än Sverige, ty derpå har den staten haft vinst, hvilket icke är händelsen med guldmynt. Detta i förbigående.

Ang. pregling af guldmynt å fem kronor.
(Forts.)

På grund af dessa i korthet anförda skäl yrkar jag afslag å den föredragna punkten.

Herr Nils Petersson: Jag skall icke till besvarande upptaga den siste talarens formella betänkligheter mot Utskottets förslag, emedan jag förmodar, att någon af Utskottsledamöterna själfva komma att göra detta; men för min enskilda del tror jag dock, att Banko-Utskottet väl kunnat komma till det resultat det gjort.

Hvad själfva saken angår, ville jag erinra, att jag redan då vi antogo det nya guldmyntet, påyrkade att fem-kronor i guld skulle preglas. Så länge guldmynt å den valören saknas, finnes det, i min tanke, en lucka i det nu varande guldmyntsystemet, hvilken bör fyllas. Hvad beträffar talet om att femkronestycken i guld äro olämpliga och otjenliga i rörelsen, tror jag icke, att ett sådant tal är mera grundadt i fråga om Sverige än i fråga om andra nationer.

Frankrike har sitt 5-francsstycke, Amerika sitt dollars- och Tyskland sitt 5-marksstycke i guld, alla till värde och dimensioner icke öfverstigande det mynt, som här är i fråga, utan tvärtom understigande. Det kan heller icke nekas, att, då man vill hafva hårdt mynt i rörelsen, det är olämpligt att lemna en sådan lucka, som för närvarande finnes mellan 2-krone- och 10-kronestyckena. Jag yrkar sålunda på det lifigaste bifall till Utskottets förslag.

Herr Lyttkens: Hvad den formella sidan af saken angår, som berördes af den näst siste ärade talaren och bankofullmäktigen, eller att Banko-Utskottet skulle hafva öferskridit sin befogenhet genom att ändra den dit remitterade motionen, i det syfte Utskottet gjort, anser jag vara tillräckligt besvaradt med att hänvisa dertill att Utskottet har, enligt gällande instruktion, rättighet att utan någon motion framlägga förslag om att för Riksbankens räkning preglas detta mynt, mycket mer då att omändra en motion, såsom nu egt rum.

Hvad vidare beträffar hans anmärkning, att den af Utskottet föreslagna åtgärden bort föregås af en öfverenskommelse med grannländerna Norge och Danmark, är detta visserligen fullt riktigt, om med dessa femkronemynt hade åsyftats att få ett, i enlighet med myntkonventionens bestämmelser, såsom betalningsmedel i båda dessa länder gällande mynt, d. v. s. ett konventionellt mynt. Derom har emellertid Utskottet alldeles icke haft att yttra sig, ty detta är en sak som helt och hållet faller under Kongl. Maj:ts regerings afgörande. Men den gällande myntkonventionen förbjuder deremot icke Sverige att slå guldmynt å fem kronor, ehuru å andra sidan dessa icke blifva lagligt betalningsmynt i de båda öfriga länderna.

*Ang. pregling
af guldmynt å
fem kronor.
(Forts.)*

Hvad talaren yttrade angående skiljemynten var alldeles riktigt, och jag delar fulkomligt hans i detta hänseende uttalade åsigt. Det var en brist i myntkonventionen, att deri icke intogs en bestämmelse, att de olika länderna skulle få preglade skiljemynt blott i visst förhållande till invånareantalet. I den romaniska myntkonventionen mellan Frankrike, Italien m. fl. länder är bestämdt, att hvarje land icke får slå biljoneradt mynt annat än i visst förhållande till invånareantalet i de olika länderna. När nu vid uppgörandet af myntkonventionen med Danmark och Norge en sådan öfverenskommelse icke skedde, var det naturligt, att Danmark med dess stora rörelse på södra Sverige skulle göra en vinst på spridande af detta myntslag i Sverige. Derom är emellertid nu icke fråga och en ändring i dessa förhållanden kan nu icke ske annat än efter öfverenskommelse med de båda andra länderna.

Beträffande sjelfva nu i fråga varande saken eller lämpligheten af pregling af guldmynt å 5 kronor, så har erfarenheten visat, att guldmynt af så ringa värde icke är mycket begärligt i den allmänna rörelsen. De, som hafva rest i utlandet, såväl som författare i penning- och myntväsendet uttala enhälligt, att dessa små guldmynt i allmänhet icke äro mycket i gång eller mycket begärliga. Om i Frankrike fem-francsstycket i guld hitintills icke varit så mycket i rörelsen, så kommer detta kanske deraf, att det finnes fem-francsstycken i silfver, som icke är biljoneradt, och således hafva ungefär samma värde som fem-francsguldmyntet. Med silfrets fallande värde eller fluktuationerna deri synes det som om fem-francsstycket i silfver skulle blifva mindre begärligt, under det att deremot fem-francsstycket i guld blifver mera begärligt. Nu är dock icke fråga om att bringa femkronestyckena uti guld i större massor ut i den allmänna rörelsen, åtminstone icke innan det nya myntet visat sig vara begärligt hos allmänheten, utan den hufvudsakliga betydelsen af dessa mynts införande vore, att derigenom gjordes en sanning af hvad som står att läsa på våra femkrone-sedlar, att »denna sedel inlöses med guldmynt etc.», hvilket ju nu är en ren omöjlighet, då det icke finnes något motsvarande mynt i guld. Detta har varit det ena skälet för Utskottets förevarande hemställan.

Det andra skälet har varit, att det är en erkänd sats, att det är af nytta för ett land att få så mycket klingande valuta i den allmänna rörelsen som möjligt, ty det är ovilkorligen bättre att ega ett verkligt mynt än blott ett löfte om erhållande af ett verkligt mynt, hvilket sedlarne egentligen endast äro. Jag fruktar icke att Riksbanken skall komma i den olyckliga ställning, att den icke kan inlösa sina sedlar, utan är öfvertygad att Riksbanken aldrig hädanefter skall komma i den ställning att den ej kan fullgöra sina åtagna förbindelser; men det har i andra länder visat sig, att i händelse af finansiella kriser eller liknande olyckor den allmänna rörelsen icke deraf lidit så mycket, om en myckenhet klingande mynt funnits i rörelsen, som om blott sedlar utgjort det vanliga betalningsmedlet.

Enär det nu föreliggande förslaget sålunda egentligen blott går ut på att försöka, huruvida det nya guldmyntet blir begärligt eller ej, yrkar jag bifall till Utskottets förslag, fullt öfvertygad, att den ringa kostnad, som är förenad med preglingen af detta mynt, skall till fullo ersättas af fördelen utaf att få ett *verkligt* mynt af ifrågavarande valör. Jag yrkar derföre bifall till Utskottets förslag.

Ang. pregling af guldmynt af fem kronor. (Fort.)

Herr Ola Månsson: Vid behandlingen af denna fråga i Banko-Utskottet uttalade jag mina betänkligheter emot det föreliggande förslaget, och hvilka till någon del voro de samma som nu här uttalats af bankofullmäktigen Liss Olof Larsson, att erfarenheten visat folkets obenägenhet för begagnande af det konventionella myntet på 10 och 20 kronor, ehuru det samma har sin fulla valuta med sig, och rör sig hellre med det mera lätthandterliga sedelmyntet, som dock icke är annat än en anvisning på det verkliga myntet eller valutan. Dessutom har Utskottet gjort mera af detta förslag än motionären i sin motion begärt, och låt vara, att Utskottet sjelf har motionsrätt, tror jag dock icke den bort begagnas i detta fall, utan efter motionens syfte och innehåll söka åvägabrinda äfven för dessa 5 krono-guldmynt en lika beskaffad konvention med Danmark och Norge, som den redan med dessa länder ingångna på tio- och tjugokronors valör. Men om så nu icke anses behöfligt eller skall ske, kan man med fog säga, att vi företaga oss något som går på sidan af den med Norge och Danmark ingångna konvention, som icke förundrar mig alls om de misstycka, och ehuru jag för vissa eventualiteter anser önskvärdt, att mera verkligt mynt sprides och utgår i allmänna rörelsen, hade jag likväl helst sett att detta skett på konventionel väg, ty då kan man först säga att det går i den rätta riktningen. Men såsom nu Utskottet föreslår, blir detta mynt närmast jemförligt med de för 12 eller 15 år sedan utgifna karolinerna, och hvilken pregling snart måste afstanna, emedan efterfrågan och spridning man och man emellan uteblef; kostnaderna blefvo väl icke synnerligen stora med detta försöksmynt, men dock fördelarne mindre.

Med uttalande af dessa mina betänkligheter, skall jag dock icke göra något yrkande, utan öfverlemna åt Kammaren att pröfva och besluta i frågan efter sig företeende omständigheter, som den bäst finner.

Grefve Björnstjerna: Efter de upplysningar Banko-Utskottets ärade vice Ordförande, Herr Lyttkens, lemnat, borde det väl icke behövas vidare försvar för Banko-Utskottets hemställan i denna fråga. Det är otvifvelaktigt, att Banko-Utskottet har motionsrätt; Utskottet har således äfven, utan min motion, varit berättigadt att framlägga ett sådant förslag som det här föreliggande.

Då jag väckte min motion, hyste jag den förhoppningen, att, om vår regering framlade ett liknande förslag för de båda andra

Ang. pregling af guldmynt å fem kronor. (Forts.)
 länderna, detsamma icke der skulle möta något motstånd, isynnerhet då man vet, att redan vid myntkonventionens afslutande Danmark yrkade att femkronestycken i guld skulle preglas. Det var Norge, som då icke ville vara med derom. Förhållandet torde dock nu vara olika äfven i sistnämnda land.

Men vare härmed huru som helst, i den nuvarande myntkonventionen finnes icke något hinder för Sverige att ensamt för sig preglå sådana mynt, om det finner sådant för sig fördelaktigt. Hinder för förslaget bifallande kan således icke sökas deri, att någon konvention härom icke ännu kommit till stånd de trenne länderna emellan.

Att det nuvarande guldmyntet icke vunnit så stor spridning, som man från början tänkte sig, är en alldeles gifven följd deraf att 10-kronorsvalören, den lägsta å våra guldmynt, är alldeles för hög. Det är för stor skilnad mellan det största silfvermyntet, två kronor, och det minsta guldmyntet, tio kronor. Det behöfves en guldvalör deremellan, för att guldet skall blifva användbart i allmänna rörelsen. Att guldmynt af ungefär detta värde är begärligt, har visat sig i flere andra europeiska länder. I Tyskland t. ex. är fem mark i guld ett vanligt och ständigt förekommande mynt, der synnerligen väl upptaget. Man påstår ofta hos oss, att ett dylikt mynt skulle vara allt för litet och således lätt borttappas. Ingen dylik anmärkning göres dock mig veterligen i utlandet. Då nu det svenska femkronestycket dessutom skulle komma att få högre valör än det tyska femmarkstycket och således blefve större än detta sistnämnda, ser jag icke hvarför femkronestycken hos oss icke skulle komma att af allmänheten med begärlighet mottagas. Dessutom är det ett axiom, att det land, som har verkligt mynt i allmänna rörelsen, befinner sig i en fördelaktigare finansiell ställning än det land, som endast har pappersmynt, hvilket ju blott är skuldsedlar på mynt, men icke verkligt mynt.

En stor massa pappersmynt är farlig både för individen och för staten; för individen, som deraf kan låta inbilla sig att han verkligen har pengar, fastän han icke har annat än papperslappar, för staten som deraf möjligen kan förledas tro, att man kan skaffa sig penningar genom att låta trycka sedlar. Dylika finansoperationer hafva åtskilliga länder försökt, ehuru de snart nog nödgats skaffa sig af med dessa nödfallspenningar. I Norra Amerika t. ex., der man under sista kriget nödgades tillgripa pappersmynt, sträfvar man nu att fortast möjligt indraga dessa »greenbacks» för att ersätta dem med guld.

Det är väl sant att vi arbeta under lyckligare förhållanden, men att det dock alltid måste vara fördelaktigare att hafva klingande mynt än pappersmynt i allmänna rörelsen, kan väl ingen bestrida.

Då således allt talar för att ett sådant guldmynt snarast görligt kommer ut i allmänna rörelsen, hoppas jag att Kammaren bifaller den nu föredragna punkten af Banko-Utskottets betänkande.

Herr Gustaf Jonsson: Hvad angår den förste talarens uppfattning af det formella i denna fråga, hoppas jag att samme talare vet att Banko-Utskottet har motionsrätt, äfvensom att bankofullmäktige haft denna motion till sig remitterad samt framkommit med det förslag, som Utskottet nu tillstyrkt. Utskottets ledamöter från Andra Kammaren voro just icke så benägna att bifalla motionen i anseende till den utgång, som frågan fick vid 1875 års riksdag, men då fullmäktige framställt såsom sin åsigt att man nu borde göra ett försök att slå femkronor i guld, för att uttröna huru begärligt det nya myntet kunde blifva i den allmänna rörelsen, så ansåg Utskottet sig kunna gå så långt, som fullmäktige tillstyrkt. Utskottet har med anledning af motionen gjort hvad det lämpligen ansåg sig kunna göra; och det beror nu på Kammaren att besluta hvad den för sin del finner böra ske. Är det i princip riktigt att hafva femkronor i sedlar, så är det väl också riktigt att hafva ett guldmynt, hvarmed man kan inlösa dessa femkronesedlar. Fullmäktige hafva också fäst uppmärksamheten derpå. Då de enskilda bankerna enligt sistlidne Riksdags beslut blifvit ålagdt att indraga sina femkronesedlar, kan det vara ganska svårt på vissa orter för Riksbanken att få sina femmor spridda i allmänna rörelsen; och det klagas ganska mycket i landsorten öfver brist på vaxelmynt, ty de enskilda bankerna få icke släppa ut mindre sedlar än tiotus och en del enskilda banker vilja icke gerna begagna sig af rätten till erhållande af vaxlingsförskotter i Riksbanken, utan släpper helst ut sina tiokronesedlar, hvarför det vore en fördel för landet, om femkronor i guld komme i allmänna rörelsen.

På dessa grunder är det som jag för min del yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Danielson: Äfven om det kan sägas vara något oegentligt att vi icke hafva femkronor i guld, tror jag dock, att, då man vet huru litet guldmyntet efterfrågas af den stora allmänheten och då dessa femkronor troligen icke komma att röna större efterfrågan än tio- och tjugokronorna hittills rönt, det icke är skäligt eller nödvändigt att nu gå i författning om preglande af sådant mynt. För min del är jag alldeles öfvertygad derom, att, om detta mynt preglas, skall det icke få någon större spridning. Man ser ännu ganska sällan tiokronor i guld i allmänhetens händer, och denna åtgärd skulle därför endast föranleda kostnader för Riksbanken, utan att åstadkomma någon nytta för den allmänna rörelsen. Jag anser således att vi kunna dröja något, innan vi vidtaga en sådan åtgärd, som här föreslagits, hvilken, såsom jag redan sagt, endast skulle föranleda kostnader för Riksbanken, utan att lända den allmänna rörelsen till gagn.

Jag skall på dessa skäl tillåta mig att yrka afslag på Utskottets förslag.

Ang. preglning af guldmynt å fem kronor.
(Forts.)

Ang. pregling
af guldmynt å
fem kronor.

Herr J. Andersson i Knarrevik instämde med Herr Danielson.

(Forts.)

Herr Hammarberg: Då Riksdagen beslöt att öfvergå till guldmyntfot och låta preglas tio- och tjugokronor i guld, var det, såsom mången med mig torde erinra sig, en allmänt uttalad både åsigt och önskan, att detta skulle föranleda en mera allmän spridning af guldmynt inom landet; men vi veta litet hvar att sådant ännu icke skett i den mängd, som man då väntade och förmodade. Detta torde enligt mitt förmenande till väsentlig del hafva förorsakats deraf, att, enär endast tio- och tjugokronors guldmyntvalörer finnas, nästan hvar och en är nödsakad att bära pappersmynt af lägre valör i sin ficka. Om deremot femkronor i guld preglas, bortfaller detta förhållande; det mål, som man ville vinna, skulle då uppnås, den allmänna rörelsen underlättas, och guldmyntets spridning befordras. Särskildt anser jag i likhet med vice Ordföranden i Banko-Utskottet den omständigheten, att det bör finnas ett guldmynt, som motsvarar det lägsta pappersrepresentativ, hvilket nu finnes, vara ett synnerligt talande skäl för att besluta preglandet af det nya guldmyntet.

På grund af dessa skäl vill jag för min del förena mig med dem, som yrkat bifall till Utskottets förslag.

Herr Carl Ifvarsson: Äfven jag vill yrka bifall till Utskottets förslag. De skäl, som Herr Lyttkens anført, synas mig tillräckligt talande för ett sådant bifall, hvaremot de skäl, som anförts mot Utskottets förslag, således för afslag derå, icke synas mig vara för-tjenta af något synnerligt afseende.

Den omständigheten att man antager att ett guldmynt å fem kronor icke skulle vinna någon spridning i landet, kan väl icke vara tillräckligt skäl att afslå motionen, ty om man har ett sådant mynt att tillgå och det icke sprides i rörelsen, är det ju icke värre än om det icke finnes, och har man det, är det åtminstone tillgängligt, om behofvet så kräfver. Jag anser derföre att man icke får rygga tillbaka för dessa femkronor i guld, derför att man tror att spridningen icke skulle blifva så stor. Bliir efterfrågan på ifrågavarande myntstycken mycket stor, utgör ju detta ett bevis på att de behöfvas, och blir den det icke, är ju genom deras pregling ingen skada skedd. Jag har alltid ansett såsom ett fel, att icke det slogs femkronor i guld på samma gång som tio- och tjugokronor, och vill derför på det varmaste påyrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Liss Olof Larsson: Om Utskottet hade tillstyrkt motionen, sådan den förelåg, skulle jag icke hafva sagt ett ord derom, ty då hade det varit fråga om att anskaffa ett verkligt konventionelt mynt, men att så icke är händelsen, utan att detta mynt enligt Banko-Utskottets förslag skulle blifva uteslutande svenskt, har nämnda Utskotts vice Ordförande tydligt och klart ådagalagt. Det kan väl

icke vara klokt att, sedan man sträfvat att få ett verkligt konventionellt mynt för de tre nordiska rikena Sverige, Norge och Danmark, tillskapa ett sådant mellanting som dessa guldstycken å fem kronor. Vi hafva nu tio- och tjugokronor i guld, äfvensom skiljemynt i silfver, som gälla i alla de tre nordiska länderna; men nu skulle man få ett guldmynt å femkronor, som icke skulle ega samma löpande egenskap som de öfriga myntslagen. Icke kan detta vara klokt? Sedan man så länge arbetat för att åstadkomma en förening i myntsystemet mellan de tre rikena, skulle man sålunda redan vara färdig att spränga sönder densamma. — För min del skulle jag — jag upprepar det — icke hafva haft något emot att bifalla motionen, ty deri ifrågasattes, att såsom tillägg till myntkonventionen erhålla ännu ett tredje guldmynt af fem kronors valör gemensamt för alla tre de nordiska länderna, men då detta icke är Utskottets mening och jag icke kan inse behöfvat af det nya myntet för Sverige ensamt, vill jag icke vara med derom. Men, säger man, det står på Riksbankens femkronesedlar att de skola inlösas med guld. Ja, så står der visserligen, men der står vidare att de skola inlösas med guldmynt enligt lagen om rikets mynt, och i denna lag lærer man väl icke hafva utfäst mera än man kan uppfylla. Vid 1875 års riksdag förelåg en motion af samma lydelse som det förslag Banko-Utskottet nu framlagt. Detta förslag afslogs då af Andra Kammaren, och för min del vet jag icke hvilka skäl sedan dess ytterligare tillkommit, på grund af hvilka Kammaren nu skulle fatta ett annat beslut än vid 1875 års riksdag. Icke kan det utgöra något skäl härför, att folket icke visat någon synnerlig benägenhet för guldmynt, så att man derföre skulle pregla dessa femkronor i guld; utan orsaken måtte väl vara någon annan, som jag icke känner till. Skulle man besluta sig för att låta pregla dessa guldmynt endast för nöjet att hafva dem att se på, så kunde det komma att gå med dem som det för några år sedan gick med »karolinerna», hvilka hvarken gingo utom eller inom landet, utan som man ganska snart måste pregla om till annat mynt.

Jag anhåller ännu en gång få upprepa, att om det varit fråga att bifalla motionen och få ett verkligt konventionellt mynt mellan de nordiska rikena, skulle jag icke deremot sagt ett ord. Men sådan frågan nu föreligger, kan jag icke annat än vidhålla mitt förra yrkande om afslag å Utskottets betänkande.

Herr Lyttkens: Den jemförelse, bankofullmäktigen Herr Liss Olof Larsson anställt mellan femkronestyckena och karolinerna, är ej exakt. Karolinen var ett mynt utan annat bestämdt värde än guldvärde jemfördt med silfvervärde. Den tiden var silfver standard, och karolinen kunde i följd deraf ena dagen, då man mottog den, vara värd ett eller annat öre mera eller mindre än dagen derpå, då man ville hafva den inlöst, allt efter det vexlande värdeförhållandet å världsmarknaden mellan guld och silfver. Ett så beskaffadt mynt kan ej gerna hos oss få någon större spridning, ty här i

*Ang. preglning
af guldmynt å
fem kr.
(Forts.)*

Ang. pregling af guldmynt å fem kronor. landet äro vi icke vana vid någon kursberäkning på mynt, icke ens på pappersmynt, utan vi äro vana att ett mynt skall gå efter samma värde, för hvilket vi mottagit det, och detta gäller till och med om pappersmyntet. Att då jemföra ett mynt, som ej hade bestämdt värde, med det nya femkrone-stycket i guld, som nu är föreslaget att utmyntas, det är en jemförelse, som jag ej väntat från det hållet.

(Forta.)

Hvad åter beträffar samme talares invändning om femkronesedlarnes inlösen med guld, så stadgar myntlagen: att Riksbanken är skyldig att inlösa sina sedlar efter ordalydelsen. Femkronesedlarna äro ovilkorligen ställda på guld; de äro myntrepresentativ eller så att säga skuldsedlar på fem kronor, hvilka ej kunna inlösas utan med fem kronor i guld. Detta har för mig varit ett bland hufvudmotiven för bifall till Utskottets förslag.

Hvad beträffar att det nya guldmyntet ej skulle, såsom motiönärens mening varit, blifva ett konventionellt mynt, så är detta visserligen sant; men man kan vara öfvertygad att ett mynt, som är slaget efter samma lags bestämmelser om myntets skrot och korn som gäller för våra andra guldmynt, åtminstone hos oss blir gångbart, och ingen i de andra länderna skall rata ett sådant mynt. Och om så skulle hända att det ej skulle spridas i allmänna rörelsen, så kan det, såsom Herr Carl Ifvarsson redan erinrat, i alla fall icke lända till någon skada, om en mindre quantitet deraf blir liggande i bankens hvalf. Det viktigaste är att vi genom den föreslagna åtgärden få full sanning i myntlagen, hvilket för närvarande ej är fallet, emedan sedlarna på fem kronor ej kunna inlösas med guld i brist på guldmynt af motsvarande valör.

Herr Lars Ersson: Då jag i Utskottet varit med om fattandet af det beslut, hvartill Utskottet kommit, vill jag nu helt enkelt yrka bifall till detsamma.

Herr Fosser: Äfven jag anhåller att få yrka bifall till Utskottets förslag hufvudsakligen på de skäl, Utskottets vice Ordförande redan anført. Jag har ej funnit några egentliga skäl anförda mot förslaget; ty den omständigheten att allmänheten ej tyckes hafva smak för guldmynt synes mig ej vara något skäl för afslag, utan tvärtom ett skäl för bifall. Skall någon stadga och fasthet i landets penningväsende kunna vinnas, så tror jag att ett vilkor här för är att guldmynt sprides i allmänna rörelsen. Jag föreställer mig äfven, att tidpunkten för pregling af femkronor i guld är särdeles lyckligt vald nu, då femkronesedlarna börja blifva mera sällsynta. Allmänheten skall därför säkerligen mottaga det nu föreslagna myntet med större begärlighet än man möjligen tror. Då jag således anser att den åtgärd, Banko-Utskottet föreslagit, skall bidra att sprida guldmynt i landet, så yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Härmed var öfverläggningen slutad. Efter upptagande af de meningar, som förekommit, gaf Herr vice Talmannen propositioner i enlighet med dessa meningar, såväl på bifall till Utskottets hemställan, som ock på afslag derå; och fann Herr vice Talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Som votering likväl begärdes, skedde uppsättning, justering och anslag af en så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad Banko-Utskottet hemställt i 1:a punkten af Utlåtandet N:o 12,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Viinner Nej, har Kammaren afslagit Utskottets förevarande hemställan.

Omröstningen, i vanlig ordning verkställd, visade 108 Ja mot 51 Nej, hvadan Utskottets hemställan bifallits.

Punkten 2.

Blef äfven bifallen.

§ 2.

Skedde föredragning af Banko-Utskottets Utlåtande N:o 13, i *Om åtgärder för Riksbankens förstärkande* vid upphörande af de enskilda bankernas rätt att utgifva sedlar, lydande å tio kronor. *för Riksbankens förstärkande.*

Uti motion N:o 133 hade ledamoten af Andra Kammaren Herr *Johannes Jonson*, med fästadt afseende å angelägenheten deraf att i god tid förbereda de anstalter, som kunde finnas af nöden för att sätta Riksbanken i stånd att inom 1882 års utgång ensam öfvertaga utgifvandet af sedlar å tio kronor, föreslagit, att Riksdagen måtte i det bankoreglemente, som innevarande Riksdag komme att utfärda, uppdraga åt fullmäktige i Riksbanken att till nästa Riksdag inkomma med förslag till de åtgärder, hvilka ansåges behöfliga för Riksbankens förstärkande och dermed sammanhängande frågor, på det att enskilda bankers rätt att utgifva sedlar å tio kronor måtte, på sätt Kongl. Maj:t vid sista riksdag förklarade sig afse, kunna upphöra före utgången af nämnda år.

Utskottet hade i förevarande afseende hemställt,

Om åtgärder
för Riksbankens
förstärkande.
(Ports.)

»det Riksdagen måtte lemna fullmäktige i Riksbanken uppdrag till nästa Riksdag inkomma med förslag till de åtgärder, som för Riksbankens förstärkande och i öfrigt må finnas behöfliga för att Riksbanken må kunna uppfylla allt hvad på den kan ankomma och den allmänna rörelsen kräfver, när helst Kongl. Maj:t finner godt förordna om upphörande af de enskilda bankernas rätt att utgifva sedlar, lydande å tio kronor, samt att för fullgörande af detta uppdrag fullmäktige må, om så nödigt finnes, påkalla medverkan af andre sakkunnige män med rättighet att, om så erfordras, åt desse af Riksbankens medel utgifva ersättning, till enahanda belopp, som vanligen anvisas komiterade, hvilka af Kongl. Maj:t för frågors utredande utses.»

Beträffande nämnda hemställan, mot hvilken Herr *Ekman* inom Utskottet afgifvit en reservation, deruti Herrar *Peyron, von Strokirch, Wallberg* och *Evers* instämt, anförde

Herr *Lyttkens*: Ehuru ingen här i Kamraren yrkat afslag å Banko-Utskottets ifrågavarande Utlåtande, så anhåller jag likväl att under några ögonblick få taga Kamrarens tid i anspråk, för att framhålla de motiv, som föranledt åtminstone mig att biträda samma Utlåtande.

Enligt den nu varande lagstifningen i afseende på privatbanker har Konungen makt att när som helst han finner lämpligt upphäffa deras rätt att utgifva tiokronesedlar. Att denna bestämmelse och ovissheten om tiden när den kan komma att tillämpas skall i viss grad utöfva ett hämmande inflytande på privatbankernas verksamhet är naturligt. Jag anser därför, att en utredning i detta afseende måtte göras och att det må blifva bestämdt, när och under hvilka vilkor denna sedelutgifningsrätt skall upphöra, på det att privatbankerna en gång måtte kunna få klart för sig hvad de hafva att rätta sig efter. En sådan utredning kan och bör försiggå i tvenne afseenden; den ena rörande privatbankernas verksamhet och ställning bör ske genom Kongl. Maj:t och den andra och viktigaste, såsom här är föreslaget, genom Riksbankens fullmäktige. Det kan svårigen enbart från någondera af dessa sidor åstadkommas en så fullständig utredning som ärendets vikt och mångsidighet kräfver, ty Kongl. Maj:t har icke rätt att befalla öfver Riksbanken, som utslutande står under Riksdagens vård och garanti. Riksdagen har omgärdat banken med så stränga skrankor, att till och med om Kongl. Maj:t skulle vilja underhandla med bankofullmäktige, så är det enligt 46 § i Reglementet för förvaltningen af Sveriges Riksbank dess fullmäktige förbjudet att i närvaro af den embetsman, Kongl. Maj:t för underhandlingens verkställande eger att utse, om beslutet öfverlägga och detsamma fatta. Nämnda paragraf har nemligen följande lydelse: »Skulle i något fall Kongl. Maj:t täckas genom dertill förordnad embetsman till fullmäktige framställa något

ärende, för att med dem derom underhandla, vare det fullmäktige förbjudet att i denne embetsmans närvaro om beslutet öfverlägga, och detsamma fatta. *Om åtgärder för Riksbankens förstärkande.*

(Forts.)
 Då dertill lägges, att 45 § af samma reglemente förbjuder fullmäktige att emottaga befallning af någon annan än Riksdagen eller i vissa fall af Banko-Utskottet, så framgår af detta att Kongl. Maj:t uti här i fråga varande hänseende ej kan handla annorlunda än han gjorde förlidet år, eller anmoda Riksdagen, att densamma måtte vidtaga sådana åtgärder, som äro nödvändiga för att sätta Riksbanken i stånd att ensam öfvertaga den utgifning af sedlar af tio kronors valör, hvilken den nu utöfvar jemte privatbankerna, då Kongl. Maj:t finner lämpligt att indraga de sist nämndas rätt att utgifva sedlar af denna valör. Dessa åtgärder äro enligt mitt förmenande af så genomgripande art och beskaffenhet och så vidtomfattande, att fullmäktige behöfva längre tid att öfvertänka hvad de skola föreslå och Riksdagen att öfverlägga och besluta, än hvad vid förra riksdagen bestods åt detta ärende, och det var af denna anledning ärendet uppsköts till framtiden. Då det sålunda är nödvändigt att tillfälle beredes för fullmäktige att få tid på sig att grundligt och i alla dess delar få pröfva detta ämne, anser jag lika med Utskottet att fullmäktige böra erhålla ett sådant åliggande, som nu i fråga varande, nemligen att utreda hvad som erfordras dels för att förstärka Riksbanken, så att den, när så fordras, kan ensam öfvertaga utgifvandet af tiokronesedlarne, och dels, hvad än mer är, för att ordna den så, att den kan uppfylla allmänna rörelsens behof och fordran på att öfverallt der så behöfves hafva en ordnad bankrörelse till sitt förfogande, när genom ändring i privatbankernas sedelutgifningsrätt dessa kanske ej blifva i stånd att fortfara med sin verksamhet i samma utsträckning som nu. Allt detta afser föreliggande förslag att få utredt.

Den andra sidan af frågan, nemligen den som rör privatbankerna och som beror på Kongl. Maj:t att utreda, är äfven vigtig. Jag beder att få försäkra, att det ej är af något hat till privatbankerna, som jag yrkar på att dessa utredningar må komma till stånd. Privatbankerna uppfylla en stor och vigtig mission i den allmänna rörelsens tjänst. De äro medlare mellan låntagare och kapitalister. De äro förlags- och kreditgifvare åt den stora mängden och de kunna ej indragas eller deras verksamhet i någon väsentligare mån minskas, utan att något annat sättet i stället som lika bra, lika allmänt och öfverallt tillgängligt uppfyller allmänna rörelsens behof i detta afseende.

Privatbankerna hafva blott några få år qvar af sin oktroj. Det är derföre nödvändigt, att man under tiden kommer på det klara med afseende å både deras rättigheter och skyldigheter och få dessa genom tydlig lag bestämda.

I fråga om dessa bankers skyldigheter finnes en sak, som är sväfvande. Den hörer egentligen ej till nu ifrågakvarande ämne; men

*Om åtgärder
för Riksbankens
förstärkande.
(Forts.)*

jag kan ej underlåta att vidröra den, det är nemligen om den solidariska ansvarigheten. Omfånget och beskaffenheten af denna ansvarighet anses af mången icke vara i lagstiftningen klart uttalad. Den anses kunna vara af en trefaldig beskaffenhet. Den kan vara sådan att skyldigheten för de solidariska delegarne att ersätta den förlust, som kan uppstå för allmänheten, när en bank kommit på obestånd, först inträder, sedan en utredning af dess ställning och tillgångar skett, då den förlust någon lidit skall af aktieegarne (under gemensam ansvarighet) ersättas den lidande. Den andra åsigten är den, att ansvarigheten är vis à vis innehafvare af privatbankens sedlar sådan, att aktieegarne äro skyldige att ögonblickligen, en för alla och alla för en, ansvara för sedlarnes inlösande och densamma verkställa när banken det ej kan. Enligt den tredje åsigten, som innefattar ansvarigheten i den strängaste formen, anses de solidariska bolagsmännen vara ögonblickligen ansvarige för fullgörande af alla bankens utestående förbindelser. Då tiden snart är inne för en stor del af oktrojernas förnyande och fråga blir, om huru den solidariska ansvarigheten skall ordnas, så är det möjligt att, om denna ansvarighet göres genom lag gällande i dess strängaste betydelse, så kommer kanhända en och annan af privatbankerna att upphöra, ty många försigtiga aktieegare, som för erhållande af en oviss vinst, hvilken ibland väl kan vara hög, men understundom ringa och i bland lika med noll, icke vilja utsätta sig för förluster, skola komma att draga sig för den solidariska ansvarigheten i dessa bankirättringar, och derigenom kan måhända en och annan af dessa banker komma att upphöra. Då dertill kommer, att man icke vet huru länge privatbankerna få bibehålla sedelutgifningsrätten i det omfång de nu hafva, så kunna dessa banker, med ett sådant damoklessvärd sväfvande öfver sig, icke bygga sina finansiella operationer med den lugna beräkning, som är nödvändig; så kan äfven af denna anledning hända, att privatbankerna icke kunna existera såsom hitintills. Nu säger måhända någon, att det skulle vara en vinst, om de enskilda bankerna upphörde. Nej, det vore icke någon vinst, så vida icke något annat och bättre sattes i stället, och det är, hvori detta iställetsättande skall bestå, som bör först utredas. Om privatbankerna skulle upphöra, erfordras nu mera än förr, att Riksbanken har bankkontor i de större affärsorterna. Riksbanken kan väl lätt möta krafvet på en större sedelutgiftning, men Riksbanken kan icke lika lätt ordna filialkontor i hela riket och kontrollen vid dessa samt anordna om en jemn fördelning af cirkulationsmedlen inom hela landet, så att full rättvisa skipas åt hvarje ort och åt hvar och en. Det är således icke af något hat mot privatbankerna — jag vill hafva detta till protokollet uttryckt — utan just för att få frågan om Riksbankens och privatbankernas ömsesidiga verksamhet utredd, så att allt detta är klart och tydligt bestämdt, innan nu varande oktrojer äro tilländagångna, som jag inom Utskottet biträdt föreliggande förslag.

Inom Första Kammaren har den åsigten gjort sig gällande, att Kongl. Maj:t ensam skulle bättre kunna vidtaga erforderliga åtgärder uti ifrågakomna hänseende, och inom Utskottet har äfven fråga uppstått, om det icke vore bäst att aflåta en skrivelse i saken till Kongl. Maj:t. Så bra detta än kunde vara, så är det ej alldeles nödvändigt, ty för min del tror jag, att ingen regering skulle vilja framlägga ett förslag om indragning af privatbankernas tiokronosedlar, utan att på samma gång något annat sattes i stället; och jag är således fullt öfvertygad om, att regeringen skall vara angelägen att först få en utredning af frågan såväl från den allmänna lagstiftningens som Riksbankens sida. Det förra tillhör icke Banko-Utskottet att yttra sig om; och Kongl. Maj:t kan icke å sin sida befalla bankofullmäktige att anställa en sådan utredning eller föreslå de åtgärder från bankens sida, som härför skulle kunna vara af nöden att vidtaga. Det är derföre, som Banko-Utskottets majoritet tillstyrkt motionen, med full öfvertygelse om att den andra sidan af frågan skall blifva utredd genom Kongl. Maj:ts försorg. Utskottet har icke haft någon motionsrätt i sistnämnda afseende, ty frågan rörde icke i denna del Riksbankens styrelse och förvaltning, utan endast privatbankerna, och kunde Utskottet för den skull ej framlägga något förslag härutinnan.

Jag får på dessa skäl anhålla om bifall till Utskottets förslag, öfvertygad om att den andra sidan af frågan blifver genom Kongl. Maj:ts försorg behörigen utredd, innan någon indragning af privatbankernas sedlar af tio kronors valör eger rum. Det är egentligen detta jag velat framhålla.

Herr Herslow: Jag hade icke ärnat begära ordet i denna fråga. Den föregående värde talaren har ansett nödigt offentligen fritaga sig från allt hat till de enskilda bankerna; jag ber att få förklara mig lika fri från all öfverdrifven kärlek till dem. Ställer jag mig således i likhet med honom på en fullt opartisk ståndpunkt, så förefaller det mig emellertid, som skulle åtskilligt af hvad han sade lika väl kunnat föranleda till ett motsatt yrkande emot hans, till yrkandet om afslag å Utskottets förslag.

Han har sjelf påpekat de mycket större dimensioner denna fråga i sjelfva verket har, än man vid första anblicken kan föreställa sig. Redan i fjor, då vid riksdagen förelåg en analog fråga, nemligen femkronosedlarnes indragning, tillät jag mig erinra, att upphörandet af de enskilda bankernas rätt att utgifva fem-kronosedlar endast innebar en modifikation af vårt privatbanksväsen, en modifikation, som med de lindriga och billiga vilkor, Kamrarne då medgåfvo, gjorde de enskilda bankernas fortvaro både möjlig och sannolik, men att deremot en indragning af äfven de enskilda bankernas tior icke längre vore en modifikation, utan ett afgörande steg, som helt och hållet måste tillintetgöra hela deras fortfarande på gamla grunden. Jag tillät mig påpeka, att ingen bank sedermera skulle komma att fin-

*Om åtgärder
för Riksbankens
förstärkande.
(Forts.)*

Om åtgärder
för Riksbankens
förstärkande.
(Forts.)

nas på basis af solidarisk ansvarighet, det vill med andra ord säga, att ingen aktieegare skulle ikläda sig en sådan förbindelse, som det solidariska ansvaret innefattar, för utsigten att erhålla den ringa vinst som kunde uppstå genom utgifvandet af sedlar af de höga väröerna, sedlar som nästan ögonblickligen vända åter till den lucka hvarifrån de utsläpts. Med tiokronesedlarnes indragning upphör hela nyttan af de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt; med nyttan af sedelutgifningsrätten upphör sedelutgifningen; och med denna de enskilda bankerna såsom sådana; de upphöra eller ombilda sig till enskilda kreditaktiebolag. Jag är icke den som beklagar denna förändring, åtminstone icke i någon högre grad; jag tror den tid kommer, då en sådan ombildning blir tidsenlig; men jag anser dock denna fråga vara så stor, att det såväl för de enskilda bankerna som äfven för Riksbanken — och för Riksbanken måhända icke minst — är angeläget att i vidsträckt omfång skåda fram öfver den närmaste framtiden, för att klokt ordna den verksamhet som skall utvecklas på de nya livsvilkor, hvilka efter en sådan omstöpning föreligga. Man behöfver endast kasta en blick på bankrapporterna för att finna, hvilka ofantliga massor af a-vista-förbindelser de enskilda bankernas utelöpande sedelstock representerar och som en dylik reform skall från dem öfverflytta till Riksbanken. — För Riksbanken såväl som för de enskilda bankerna och hela vårt lands affärsrörelse och penningväsen är derföre en sådan reform af genomgripande natur.

I likhet med den ärade talaren anser jag derföre att, när och innan en sådan förändring inträffar, bör en fullständig och omfattande utredning försiggå, hur och hvar vi skola lägga basen till det nya. Det gäller icke blott »Riksbankens förstärkande», utan att denna rikets bank erhåller — och detta måste den erhålla — en väsentligen annan form för sin verksamhet. Frågan är en organisationsfråga och icke blott en kassaförstärkningsfråga. Då så är förhållandet, finner jag bankofullmäktige knappt vara rätta forum för frågans utredning, liksom jag måste anse den instruktion, Riksdagen skulle gifva sina fullmäktige genom bifall till Utskottets förslag, mycket för inskränkt, ty der talas endast om Riksbankens förstärkande och vidtagande »i öfrigt» af de åtgärder etc. Detta »i öfrigt» säger väl litet om hvad frågan verkligen innebär.

Jag tror för min del att vi borde gifva undersökningen ett vidlyftigare fält, och att vi derföre borde vända oss till Kongl. Maj:t och begära en annan form för dess verkställande.

Då jag sålunda i Utskottets förslag saknar den utsträckning af frågan jag skulle önskat, kan jag för min del icke bifalla Utskottets gjorda hemställan, utan måste yrka afslag å densamma.

Herr Sjö: Då jag i motsats mot den näst föregående talaren yrkar bifall till Utskottets förslag, så sker det likväl med uttalande af den önskan att såväl motionären som Utskottet hade tagit steget

fullt ut och sålunda föreslagit samt Riksdagen beslutat, att, så snart oktrotiden för de enskilda bankerna gått till ända, deras sedel-^{Om åtgärder för Riksbankens förstärkande.} utgifningsrätt måtte upphöra och Riksbanken sättas i den ställning, att den kunde öfvertaga så stor del af sedelutgifningsrätten som Riksbanken och privatbankerna hafva tillhopa för närvarande samt i sammanhang dermed filialkontor af Riksbanken inrättas i åtminstone alla residensstäder. Men som ingen motion vid denna riksdag afgifvits i detta syfte samt det i alla händelser kan vara det bästa att gå varsamt till väga i detta fall, under förhoppning att Riksdagen skall gå längre i detta afseende en annan gång, sluter jag mig till Utskottets här föreliggande förslag.

Herr Johannes Jonson: Innan jag yttrar mig i saken ber jag att få förutskicka den upplysning att jag, i likhet med den förste talaren, som yttrade sig i denna fråga, icke är någon hatare af privatbankerna, utan då jag tog mig friheten att väcka det nu föreliggande förslaget, så skedde det med anledning af Andra Kammarens beslut vid sista riksdagen. Herrarne finna nemligen af betänkandet, att Andra Kammaren då fattade ett beslut, som går ungefär i samma riktning som det förslag, Utskottet nu framlagt. Reservanterne inom förra Riksdagens Utskott ansågo nemligen då att åtgärder borde vidtagas för att denna fråga icke skulle komma för hastigt på oss. Enligt den nuvarande banklagstiftningen har Kongl. Maj:t rätt att när som helst befalla att enskilda bankernas sedlar å tio kronor skola indragas; och vid sista riksdagen gaf Kongl. Maj:t tillkänna sin åsigt att tiden härför borde bestämmas till år 1882. Utskottet har uteslutit den senare delen af min motion, deri bestämmelse meddelas om tiden, när förändringen skall vidtaga; men jag har icke något att deremot anmärka, utan anhåller att Kammaren måtte bifalla Utskottets förslag.

Herr Ola Andersson i Burlöf: Jag skall öfverlemnna åt Banko-Utskottets vice Ordförande att sjelf besvara de anmärkningar, som han framkallat, och ber blott, under erinran, att det föreliggande förslaget innehåller alldeles detsamma, som denna Kammare beslöt vid sista riksdagen, att få yrka bifall till Utskottets förslag.

Efter det öfverläggningen härmed förklarats slutad och propositioner gifvits enligt de gjorda yrkandena, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

§ 3.

Föredrogs Konstitutions-Utskottets Utlåtande N:o 4, i anledning af Kongl. Maj:ts nädiga proposition till Riksdagen med förslag till förändrad lydelse af 87 § 1 mom. Regeringsformen och 42 § 1 mom. Riksdagsordningen. ^{Om ändring af § 87 R. F. och § 42 R. O.}

Om ändring
af § 87 R. F.
och § 42 R. O.

(Forts.)

Utskottets hemställan lydte sålunda:

»Att följande genom Kongl. Maj:ts proposition framlagda förslag till förändrad lydelse af § 87 mom. 1 Regeringsformen och § 42 mom. 1 Riksdagsordningen må af Riksdagen antagas att hvilat till vidare grundlagsenlig behandling:»

§ 87 mom. 1 Regeringsformen:

Riksdagen eger gemensamt med Konungen magt att stifta allmän civil- och kriminallag äfvensom kriminallag för krigsmagten och att sådan förut stiftad lag förändra och upphäfva. Ej må Konungen utan Riksdagens samtycke, och icke Riksdagen utan Konungens, någon ny lag göra eller gammal afskaffa. Frågor härom må i Riksdagens Kamrar kunna väckas och skola, sedan Lag-Utskottet deröfver blifvit hört, af Riksdagen afgöras. Beslutar Riksdagen för sin del någon ny lag eller gammal lags upphäfvande eller förändring, aflemnas förslag derom till konungen, som inhemte Statsrådets och Högsta domstolens tankar deröfver, och, sedan han sitt beslut fattat, meddele Riksdagen antingen sitt samtycke till dess åstundan eller sina skäl att det vägra. Kan konungen icke förr, än Riksdagen åtskiljes, fatta och meddela sitt beslut, vare han oförhindrad att före nästföljande Riksdags öppnande förslaget ordagrant bifalla och allmän kungörelse derom utfärda. Sker det ej, anses förslaget hafva förfallit, och konungen underrättat då Riksdagen vid dess nästa sammankomst om de skäl, som hindrat förslagens antagande. Finner konungen godt någon lagfråga för Riksdagen framställa, äske han Statsrådets och Högsta domstolens yttrande deröfver, samt meddele sin proposition tillika med berörda yttranden åt Riksdagen, som med frågan vidare förfar, såsom i Riksdagsordningen sägs.

§ 42 mom. 1 Riksdagsordningen:

Lag-Utskottet skall meddela utlåtande öfver de från Kamrarne dit hänvisade förslag till stiftande, ändring, förklaring eller upphäfvande af civil-, kriminal- och kyrkolag; börande under civil- och kriminallag äfven förstås de delar af krigslagar och författningar rörande krigsväsendet, som ega tillämpning till medborgare utom krigsstaten.

Varande vid denna hemställan en så lydande anmärkning af Utskottet fogad: »I händelse hvad Utskottet kommer att i sitt Utlåtande N:o 5 föreslå vinner Riksdagens bifall, bör efter orden: »civil-, kriminal- och kyrkolag» vid den slutliga redaktionen inflyta tillägget »äfvensom kommunallag».

Mot Utlåtandet hade reservationer inom Utskottet afgifvits dels af Herr *Borg*, dels af Herr *Danielson*, med hvilken Herr *Svensén* instämt, dels ock af Herr *J. Rundbäck*, hvilken sistnämnde tillstyrkt, att Riksdagen för sin del behagade i grundlagsenlig ordning antaga följande ändringar och tillägg uti 87 § 1 mom. Regeringsformen och 42 § 1 mom. Riksdagsordningen:

Om ändring af § 87 R. F. och § 42 R. O.
(Forts.)

§ 87 Regeringsformen.

1:o. *Riksdagen eger gemensamt med Konungen magt att stifta, förändra och upphäfvva allmän civil- och kriminallag, äfvensom kriminallag för krigsmagten, jemte de delar af andra lagar och författningar rörande krigsväsendet, hvilka ega tillämpning på medborgare utom krigsstaten. Ej må etc. (oförändradt).*

§ 42 Riksdagsordningen:

1:o. *Lag-Utskottet skall meddela utlåtande öfver de från Kamrarna dit hänvisade förslag till stiftande, ändring, förklaring eller upphäfvande af lag som i 87 § Regeringsformen sägs.*

Följande anmärkning var tillagd Herr Rundbäcks reservation: »I händelse Riksdagen bifaller hvad jag reservationsvis hemställt i Konstitutions-Utskottets Utlåtande N:o 5, så bör vid den slutliga redaktionen af 42 § 1 mom. Riksdagsordningen i stället för »87 §» det komma att heta »87 och 53 §§».

Sedan Utskottets hemställan blifvit föredragen, yttrade:

Herr *J. Rundbäck*: Då jag icke kunnat i likhet med Utskottet i allo biträda Kongl. Maj:ts nådiga proposition om ändring af nuvarande lydelsen af § 87 mom. 1 Regeringsformen och § 42 mom. 1 Riksdagsordningen, har jag vidfogat detta betänkande en vördsam reservation, hvilken jag hoppas att de af Kammarens ledamöter, hvilka hafva intresse för frågan, hafva tagit i skärskådande. Då jag derjemte i denna reservation anförde de skäl som föranledt mig att framställa densamma, tror jag mig icke heller behöfva eller böra, åtminstone förrän några anmärkingar blifvit framställda mot reservationen, upptaga Kammarens tid med att utbreda mig öfver frågan, utan inskränker mig för närvarande till att vördsamt anhålla om afslag å såväl Kongl. Maj:ts som Utskottets förslag, men bifall till reservationen, hvars kläm torde blifva uppläst.

Enligt Herr Rundbäcks begäran, skedde nu uppläsning af det förslag, han i sin reservation framställt, hvarefter

Friherre Nordenfalk erhöill ordet och anförde: Inom Konsti-

Om ändring
af § 87 R. F.
och § 42 R. O.
(Forts.)

tutions-Utskottet voro meningarne till en början delade, huruvida antagandet af Kongl. Maj:ts förslag i oförändradt skick borde tillstyrkas, när åtskilliga anmärkningar gjordes emot detsamma. Dessa anmärkningar föranledde ock dertill, att Utskottet hänvisade förslaget till sin så kallade redaktionskomité, för att denna skulle försöka åstadkomma en formulering af förslaget, särskildt rörande 42 § Riksdagsordningen, med hvilken alla kunde vara tillfreds. Detta lyckades likväl icke; när äfven den af delegationen föreslagna formuleringen vid föredragning inom Utskottet väckte åtskilliga betänkligheter. Utskottets fleste ledamöter från begge Kamrarna beslöto då att biträda Kongl. Maj:ts förslag, emedan de voro af den mening, att de gjorda anmärkningarna icke voro af den principiella vikt, att för deras skull förslaget framgång borde riskeras. Såsom Herrarne veta, har det Kongl. förslaget oförändradt antagits af Första Kamraren; och jag tror att det kan vara skäl för Andra Kamraren att göra detsamma, i synnerhet som de oegentligheter uti formelt hänseende, som man velat finna uti förslaget, icke äro sådane, att de gerna kunna leda till några väsentliga olägenheter.

Det af den föregående talaren framlagda förslag innebär, såsom Herrarne torde finna, ingenting, som skiljer sig från Utskottets förslag i sak, utan endast i formelt hänseende. De skäl, som, enligt hvad i hans reservation finnes angifvet, föranledt honom att framlägga detta förslag, synas mig icke vara af den betydelse, att det bör kunna anses hafva något företräde framför Utskottets. Genom att i 87 § mom. 1 Regeringsformen inskjuta senare delen af 42 § 1 mom., har han visserligen gjort sistnämnda paragraf kortare, än hvad den är både i sin nuvarande form och i Utskottets förslag; men dermed synes mig föga vara vunnet. Derjemte har han i början af nyssnämnda 87 § tillagt några ord; men den förändringen tror icke jag kunna rubriceras vare sig såsom högst nödig eller högst nyttig.

Medan jag har ordet, tillåter jag mig äfven att vända mig emot en annan reservant, som jemväl framlagt ett från Utskottets afvikande förslag, hvilket, såsom Herrarne finna, skiljer sig från detta icke blott i form, utan äfven i sak. Herr Danielson anser, att, derest den ifrågasatta förändringen icke skulle omfatta mera än hvad Kongl. Maj:t föreslagit och Utskottet tillstyrkt, dermed föga vore vunnet. Han är nemligen af den åsigt, att hela disciplinstadgan bör inbegripas bland de lagar, hvilkas stiftande skulle tillhöra Konung och Riksdag gemensamt. Nu synes det mig, som om Herr Jöns Rundbäck hade rätt uti det påstående, att uti disciplinstadgan äfven ingå en del sådana bestämmelser, rörande hvilka Kongl. Maj:t ensam lämpligen bör hafva beslutanderätten. Men å andra sidan tror jag, att samma stadga till en del är af beskaffenhet, att begge statsmakterna böra få om densamma besluta. Ordalagen uti Kongl. Maj:ts proposition gifva ock anledning till det antagande, att meningen vore det åtskilligt uti nuvarande disciplinstadga skulle höra under jemväl

Riksdagens lagstiftningsmagt. Jag tror derföre, att det vore synnerligen önskligt om, innan 1882 års Riksdag kommer att slutbehandla frågan om ändring i de nu ifrågavarande grundlagsparagraferna, Riksdagen blefve satt i tillfälle att närmare bedöma den gräns, som Kongl. Maj:t kan anse böra sättas emellan den del af disciplinstadgan, der öfver Kongl. Maj:t fortfarande ensam skulle hafva lagstiftningsrätt, och den del af samma stadga, som skulle komma att höra under Kongl. Maj:ts och Riksdagens gemensamma lagstiftningsrätt. Det är visserligen sant, att Herr Danielssons förslag öfverensstämmer med det förslag, som vid 1878 års riksdag väcktes i detta ämne och hvartill denna Kammare då lemnade sitt bifall. Men jag tror att, då man vill en sak, så stor och vigtig, som denna, man äfven bör se till, att det blir möjligt att få den igenom, och, då nyssnämnda af Andra Kammaren biträdda förslag förelåg för Kongl. Maj:t, då han framlade sitt nu föreliggande förslag, måste man antaga att Kongl. Maj:t äfven pröfvat de gränser, inom hvilka han anser begge statsmakterna lämpligen böra lagstifta. Det synes mig således icke vara alldeles visst att, derest Kammaren vidblifver sitt år 1878 fattade beslut, Kongl. Maj:t lemnar det sitt bifall. Genom ett förnyande af detta beslut skulle dessutom, i följd af Första Kammarens beslut i frågan, denna hafva för innevarande riksdag förfallit, enär en sammanjemkning emellan de olika besluten svårigen torde kunna ega rum.

Om ändring af § 87 R. O. och § 42 R. O. (Forts)

Af dessa skäl och då den gräns, inom hvilken enligt Riksdagens önskan de begge statsmakterna i detta ämne skulle komma att ega gemensam lagstiftningsrätt, bör kunna blifva närmare bestämd, innan frågan företages till slutlig behandling, tillåter jag mig yrka att Kongl. Maj:ts och således äfven Konstitutions-Utskottets förslag till ändring i §§ 87 Regeringsformen och 42 Riksdagsordningen måtte förklaras hvilande till vidare grundlagsenlig behandling.

Herr Adlercreutz: Jag skall anhålla att i afseende på det nu föredragna förslaget till grundlagsändring få förena mig med Utskottets majoritet. Visserligen kunde åtskilligt vara att invända mot den föreslagna lydelsen af § 42 mom. 1 Riksdagsordningen, men jag skall härå icke grunda någon begäran om afslag eller förändring af paragrafen.

Orsaken hvarför jag begärt ordet är den, att jag vill bereda Kammarens ledamöter tillfälle att fritt fatta sitt beslut rörande Konstitutions-Utskottets näst följande Utlåtande. Ty om det nu föredragna Utlåtandet skulle i sin helhet bifallas, så hade Kammaren genom att godkänna Utskottets till nyss berörda grundlagsparagraf fogade anmärkning preliminärt och vilkorligt fastställt en annan lydelse af paragrafen, än den Utskottet föreslagit i näst följande utlåtande. Om vi nemligen betrakta innehållet af den anmärkning, som följer strax efter sjelfva förslaget till paragraf, så finna vi, hurusom det der heter, att, i händelse hvad Utskottet i sitt Utlåtande N:o 5

Om ändring
af § 87 R. F.
och § 42 R. O.
(Forts.)

föreslår vinner Riksdagens bifall, bör efter orden »civil- kriminal- och kyrkolag» vid den slutliga redaktionen inflyta »äfvensom kommunal- lag», hvaremot, om man granskar Utskottets i nästföljande utlåtande gjorda förslag till lydelse af § 42 mom. 1 i Riksdagsordningen, orden finnas lyda: på annat sätt, eller »civil-, kriminal-, kommunal- och kyrkolag». I alla händelser förefaller det mig oegentligt att, vid behandlingen och afgörandet af det nu föredragna utlåtandet, under förutsättning af att det nästföljande godkännes, bestämma den ordalydelse, som deraf bör blifva en följd. Bättre synes det mig vara att i ingressen göra förbehåll, att fritt få besluta i följande punkt. Jag måste således föreslå, att den i nu föredragna utlåtande förekommande anmärkning utgår, samt att deremot i sjelfva ingressen efter orden »må af Riksdagen» införas följande ord: »under förbehåll af rätt till den ytterligare ändring, som af beslutet vid Konstitutions-Utskottets utlåtande N:o 5 kan blifva en följd».

Jag anhåller om proposition å bifall till denna min framställning.

Herr Danielson: Som Herrarne finna, har jag icke kunnat deltaga i det slut, hvartill Konstitutions-Utskottet kommit, utan deremot afgifvit min reservation. Jag har nemligen trott, att det förslag, som Kongl. Maj:t här framlagt, icke är så omfattande, att det vid tillämpningen kommer att motsvara hvad man egentligen väntat af den ifrågasatta förändringen, eller rent af, jag anser att, då disciplinstadgan icke i sin helhet är att hänföra till den lagstiftning, som Riksdagen enligt Kongl. Maj:ts förslag skulle ega att gemensamt med konungen utöfva, ingenting är med förslaget vunnit. Då uti 87 § Regeringsformen kvarstår ordet *allmän*, så är det naturligt att dermed menas endast allmän strafflag; och Kongl. Maj:t har också, såsom synes af den i statsrådsprotokollet förekommande motiveringen, sagt att endast en och annan bestämmelse i disciplinstadgan kan komma att höra till de lagbestämmelser, som Riksdagen skulle få rätt att gemensamt med konungen stifta. Jag har, så vidt jag kunnat, jemfört de bestämmelser i strafflagen för krigsmakten, hvarest hänvisningar till disciplinstadgan förekomma, och funnit att detta är fallet med icke mindre än 27 paragrafer, under det att åter 32 paragrafer i disciplinstadgan hänvisa till strafflagen. Häraf synes, hvilket nära sammanhang det är mellan dessa båda lagar: att stifta den ena utan i samband med den andra anser jag derföre nästan ogörligt. Min öfvertygelse är ock att, om Kongl. Maj:ts förevarande förslag bifalles, det icke skall dröja länge innan missnöje deröfver uppstår. Vida lämpligare syntes mig då det af 1878 års Konstitutions-Utskott tillstyrkt och af Andra Kammaren antagna förslag vara; ty i detta förslag hade, såsom Herrarne torde erinra sig, Utskottet begagnat ordet *krigslag*. Hade detta ord äfven nu användts, så hade man fått det begrepp jag åsyftat, nemligen äfven disciplinlagen.

Vidkommande Herr Jöns Rundbäcks i hans reservation gjorda förslag till förändring af 42 § Riksdagsordningen, så kan det visserligen vara ganska befogadt såsom egnadt att åstadkomma enkelhet och tydlighet. Men i sak inverkar det ingenting. Ty då det afser endast en instruktion för Riksdagens Lag-Utskott och till detta Utskott naturligtvis icke kunna hänvisas andra frågor, än sådana som enligt 87 § Regeringsformen ligga inom Riksdagens lagstiftningsområde, och då samma paragraf tydligen säger i hvilkenlagstiftning Riksdagen har rätt att deltaga, så kan 42 § Riksdagsordningen gerna icke få någon större utsträckning, än § 87 Regeringsformen omfattar. Hr Rundbäcks förslag utgör således endast en redaktionsförändring.

Om ändring af § 87 R. F. och § 42 R. O. (Forts.)

Det är visst sant, att förstnämnde paragraf i grundlagen icke är så väl affattad, men den innebär i sak icke något synnerligt viktigt.

Jag skulle gerna önska, att Kammaren ville biträda det förslag jag i min reservation upptagit, men vilja Herrarne hellre antaga, hvad Kongl. Maj:t föreslagit, skall jag personligen icke mycket bekymra mig deröfver. Men då man nu står i begrepp att vidtaga en grundlagsförändring, deri en rättelse framdeles är mycket svår att åstadkomma, och då otvifvelaktigt missnöje inom kort skall gifva sig tillkänna i anledning af Riksdagens inskränkta rätt i afseende å denna lagstiftning, så tror jag, att det vore klokare att redan nu söka åstadkomma en sådan grundlagsförändring, att man äfven för framtiden kan vara belåten med densamma, Det kan visserligen erinras, att Kongl. Maj:t till äfventyrs icke kommer att godkänna någon som helst förändrad lydelse af sitt förslag och att man följaktligen genom en afvikelse derifrån riskerar, att den ifrågavarande grundlagsändringen icke kommer till stånd. Men jag vill hoppas att Kongl. Maj:t i det fallet skall gå Riksdagens önskingar till mötes, alldenstund det endast är genom ett upprigtigt förtroende statsmakterna emellan, som man kan komma till enighet och samverkan. Försvarsfrågan måste naturligtvis på ett eller annat sätt förr eller senare lösas; och det kan vara godt att till den tiden hafva den nu ifrågavarande lagstiftningen så klar som möjligt, på det nationen må dervid kunna hafva de betryggande garantier, som dermed äro afsedda att vinnas. Man kan säga, att detta har intet nämnvärdt att betyda; och det erkänner jag alltför gerna. Ty om Kongl. Maj:t icke går in på de förändringar i nu gällande krigslagar, som Riksdagen önskar, så betyder det ju icke det minsta, hvad rätt Riksdagen får att deltaga i denna del af lagstiftningen. Om nemligen Riksdagen för sin del besluter en förändring i gällande strafflag för krigsmakten, så kan Kongl. Maj:t helt enkelt vägra sin sanktion till detta Riksdagens beslut; och då få vi behålla den gamla strafflagen sådan den är. Om man deremot, innan detta förslag upphöjdes till grundlag, finge från Kongl. Maj:t emottaga ett efter grundliga förarbeten utfördt förslag till strafflag för krigsmakten och åt denna strafflag gäfves den omfattning, att någon särskild disciplinstadga icke erfor-

Om ändring af § 87 R. F. och § 42 R. O. (Forts.)

drades, samt Riksdagen derefter finge tillfälle att pröfva detta senare förslag och på förhand förvissa sig om hvad den föreslagna grundlagsförändringen komme att sålunda bära i sitt sköte, då skulle alla mina betänkligheter vid saken falla. Ty sedan man en gång i sammanhang med den ifrågasatta grundlagsförändringen fått en ny strafflag för krigsmakten till stånd, så kommer det sedan att bero på Riksdagen att gå in på de förändringar i denna lag, som derefter kunna komma att föreslås. I stället för att antaga Kongl. Maj:ts förslag i den ordning det nu framkommit och derigerom gifva anledning till tvist och missnöje, tycker jag derföre, att man med ens borde ställa saken på det klara på det sätt jag nämnt. För närvarande tror jag emellertid det vara skäl uti att hålla sig vid 1878 års Konstitutions-Utskotts af denna Kammare redan godkända åsigt, hvilken äfven i det hufvudsakligaste innehålles i min reservation.

Jag skall emellertid icke tillåta mig att göra något yrkande, förr än jag får erfara, om min reservation vinner understöd från något håll inom Kammaren, ty i annat fall lærer ett yrkande om bifall till densamma icke tjena till någonting.

Herr Talmannen ankom nu och öfvertog ledningen af förhandlingarne samt lemnade ordet till

Herr Lasse Jönsson, som yttrade: Såsom af betänkanudet synes, var jag icke närvarande, då denna fråga afgjordes inom Utskottet. Hade jag det varit, så skulle jag hafva instämt med Herr Danielson; ty hans förslag innebär efter min åsigt icke alls något för mycket. Då nu emellertid Första Kammaren antagit Utskottet förslag oförändradt, så anser jag, att det vore klokare att taga något, om ock litet, i stället för ingenting. Ty om vi kasta oss på någon af reservanternas förslag, så lærer en sammanjemkning mellan Kamrarnes olika beslut icke kunna ske utan frågan måste då anses förfallen. Jag yrkar på dessa skäl bifall till Utskottets förslag.

Friherre Nordenfalk: Oaktadt Första Kammaren, efter hvad mig sagts, antagit Utskottets förslag oförändradt och man i allmänhet brukar kunna lita på, att, då inom sagda Kammare ingen anmärkning i formelt afseende framstälts mot ett förslag, några väsentliga formella felaktigheter icke heller vidlåda detsamma, så tror jag likväl, att den af den ärade talaren på malmöbänken nu gjorda erinran rörande anmärkningen är befogad, hvadan jag förenar mig i hans hemställan att anmärkningen måtte utgå ur förslaget och i stället de af honom föreslagna orden insättas i ingressen.

Herr Hedin: Då så är, att Första Kammaren redan bifallit Utskottets med Kongl. Maj:ts proposition öfverensstämmande förslag, så får väl äfven jag förorda, att Kammaren lemnar sitt bifall till förslaget, sådant det föreligger. I annat fall skulle man visser-

ligen kunna hafva haft anledning att framkasta några erinringar mot den 42 paragrafen Riksdagsordningen med den lydelse, som den nu kommer att få i grundlagens sammanhang. Onekligen kommer det nemligen att förefalla litet besynnerligt, att det i denna paragraf skall behöfva sägas, att de kriminela bestämmelser i krigsväsendet vidkommande lagar och författningar, som angå medborgare utom krigsmakten, skola vara underkastade Kongl. Maj:ts och Riksdagens gemensamma lagstiftningsrätt, sedan det redan blifvit i allmänhet och principiellt stadgad i 87 paragrafen Riksdagsformen, att hela kriminallagen för krigsmakten är underkastad båda statsmakternas beslutanderätt, och således det förra helt enkelt borde falla af sig sjelft.

*Om ändring
af § 87 R. F.
och § 42 R. O.
(Forts.)*

Det synes mig af dessa skäl, att den af Herr Rundbäck afgifna reservationen har företrädde framför Utskottets förslag. Men denna reservation afhjelper dock icke en annan svårighet eller tvetydighet, nemligen huruvida under begreppet kriminallag för krigsmakten innefattas äfven den del af disciplinstadgan för krigsmakten, som, så vidt jag förstår, till sjelfva sin natur och beskaffenhet är alldeles likartad med strafflagen för krigsmakten och följaktligen väl också borde på samma sätt behandlas. Jag vill härtill lägga den erinran, att, ehuru denna reform i och för sig sjelf utan tvifvel är vigtig och påkallad, man dock icke bör anse sig dermed hafva gjort allt, som i sådant afseende kan vara önskvärdt. Det är visserligen godt och väl, att Riksdagen hädanefter kommer att med Kongl. Maj:t dela lagstiftningen öfver hvad man hittills kallat krigslagarne. Men det fins en annan härmed sammanhängande oegentlighet, som i mina ögon åtminstone icke är mindre än den, man genom denna reform går att afhjelpa, den nemligen att det skall bero på Kongl. Maj:t att genom instruktioner och reglementen afgöra hvilka medborgare utom krigsstaten eller med andra ord hvilka civila stater och corpser skola stå under krigslagarne. Det är, såsom vi veta, förhållandet med Väg- och vattenbyggnadscorpser, Lots- och Fyrstaten och åtminstone en del af Tullstaten. En del af Kammarrens ledamöter torde ock erinra sig, att för åtskilliga år sedan den då varande Civilministern förklarade sig icke hafva några betänkligheter vid att personalen vid det ekonomiska kartverket — jag förmodar dock endast den manliga — skulle ställas under — såsom orden föllo — militäriska lydadsförhållanden. Det är — jag upprepar det — minst lika oegentligt att det skall bero på Kongl. Maj:t att genom instruktioner och reglementen afgöra att den eller den kategorien af svenska medborgare, stående i statens tjänst, skall lyda under krigslagarne, som att krigslagarne hafva stiftats och ännu i denna stund stiftas af Kongl. Maj:t allena. Men detta sammanhänger med hvad jag vid ett föregående tillfälle tillät mig kalla Kongl. Maj:ts orimliga administrativa lagstiftningsmakt. Att reformera och begränsa den blir säkerligen en af de angelägnaste och käraste uppgifterna för den väntade nya ministären, och denna uppgift skall, om den väl utföres, också blifva ett lysande prof på dess statskonst.

Om ändring
af § 87 R. F.
och § 42 R. O.
(Forts.)

Herr J. Rundbäck: Jag ber om ursäkt därför att jag ännu en gång tager till ordet, helst som jag icke så envist håller på min reservation. Men jag hade trott, att Kammaren skulle erkänna, att det vore bäst och riktigast att införa samtliga dessa bestämmelser, som skulle få grundlags helgd, i 87 paragrafen Regeringsformen, och utesluta dem ur 42 paragrafen Riksdagsordningen. Herr Daniels-son anmärkte mycket riktigt, att sistnämnde paragraf endast innehåller instruktion för Lag-Utskottets verksamhet; och jag anser också, att den icke bör innehålla något annat.

På tal om hvad som egentligen bör förstås med krigslag eller rättare kriminallag för krigsmakten, tror jag icke, att någon villrådighet behöfver uppstå derom, att dit också hör disciplinstadgan i allmänhet. Reservanterna hafva yttrat, att 1878 års Konstitutions-Utskotts förslag till förändrad lydelse af ifrågavarande paragrafer nu bort framläggas till Riksdagen. Deri subsumeras alla de olika bestämmelserna i uttrycket »*krigslag*»; men detta ord innefattar både för mycket och för litet. Det Kongl. Maj:ts proposition åtföljande statsrådsprotokollet gifver tydligt tillkänna, att till kriminallag för krigsmakten räknas, icke blott den egentliga Strafflagen och dithörande Rättegångsordning, utan jemväl största delen af disciplinstadgan, eller med andra ord alla de författningar, som under namn af de nya krigslagarne utfärdades 1868. Kongl. Maj:t säger således, åtminstone vill jag tyda orden så, att största delen af disciplinstadgan måste hänföras till kriminallagen, men att det finnes vissa bestämmelser, som icke äro af natur att kunna diträknas. Äfven jag tror, att det finnes sådana bestämmelser, ehuru disciplinstadgan icke kan i de flesta fall tillämpas i annat än sammanhang med Strafflagen som åberopas i nästan hvarje paragraf. Herr Hedin förmodade att, då det var fråga om att ställa personalen vid det ekonomiska kartverket under krigslagarne, detta endast kunde gälla den manliga afdelningen. Jag vill med anledning häraf nämna att disciplinstadgan äfven kan gälla för qvinnor.

I disciplinstadgan föreskrifves angående qvinnor, som antingen vistas vid läger eller ombord på krigsfartyg, att för dem skola gälla de polisföreskrifter, som för ordningens upprätthållande blifvit meddelade. De sist omnämnda stadganden, äfvensom stadgandet att förseelse, begången af prest, som är anställd vid krigsmakten, skall anmälas hos vederbörande konsistorium samt den del af disciplinstadgan, som talar om, huru Strafflagen skall tillämpas, böra egentligen icke hänföras till kriminallagen för krigsmakten, enär de icke höra till krigslagen i egentlig mening, men jag tror, att alla de öfriga höra dit, hvarföre förslaget i det fallet icke bort mötas af någon opposition. Egendomligt är ock att, ehuru de flesta talarne, som yttrat sig, såväl som Utskottet sjelft, förklarar paragrafen 42 Riksdagsordningen otydlig, hvarken de eller Utskottet vilja vidtaga någon åtgärd för att få den tydlig. Utskottet, som icke desto mindre tillstyrker förslagets antagande i oförändradt skick, yttrar följande: »Utskottet har visserligen icke kunnat undgå att anmärka, det sjelfva formen

för den ifrågasatta förändringen lemna något öfrigt att önska. Särskildt synes bibehållandet i oförändrad form af sista satsen i paragrafen 42 Riksdagsordningen: »börande under civil- och kriminallag äfven förstås de delar af krigslagar och författningar rörande krigsväsendet, som ega tillämpning på medborgare *utom* krigsstaten, vara något oegentligt, sedan de lagar, som företrädesvis benämnas krigslagar, i sin helhet komma att tillhöra begge statsmakternas lagstiftning. Men Utskottet hade då väl också bort vidtaga den af mig antydda förändring. Regeringen hade ej heller på minsta sätt härigenom blifvit förnärmad eller kunnat finna skäl att afslå förändringen, enär den ju icke innebär någon den ringaste motsägelse mot hvad Kongl. Maj:t föreslagit.

Om ändring af § 87 R. F. och § 42 R. O.
(Forts.)

Jag skall icke upptaga Kammarens tid längre, icke heller yrka på bifall till min reservation, utan vill blott tillägga, att, för den händelse Andra Kammaren skulle bifalla reservationen, så kan den sammanjemkas med Utskottets förslag, som äfven är Första Kammarens, hvaremot om Herr Danielssons reservation antages någon sammanjemkning ej är möjlig.

Herr J. Andersson i Häckenäs: Skulle en återremiss till Utskottet anses lämplig, så har jag för min del ingenting deremot att invända. Jag anser nemligen det vara fullkomligt riktigt, att man icke kan vara fullt belåten med den ordställning, som i Kongl. Maj:ts proposition föreslagits och af Utskottet tillstyrkts, särskildt hvad beträffar § 42 Riksdagsordningen. Men såsom frågan nu står, sedan Första Kammaren bifallit Utskottets förslag oförändradt, fruktar jag att det skulle till ingenting tjena att återremittera frågan, enär man då endast skulle få till svar, att Kammaren uppmanades att fatta beslut. Skulle Kammaren åter nu fatta ett annat beslut, än enligt Utskottets förslag, så innebure detta detsamma som afslag å hela Kongl. Maj:ts förslag, som dock innehåller medgifvande för Riksdagen att gemensamt med Konungen deltaga i stiftande af kriminallag för krigsmakten. För min del anser jag sålunda klokheten bjuda att bifalla hvad som erbjudits af Kongl. Maj:t och af Utskottet tillstyrkts. Det må sedan tillkomma 1882 års Riksdag att efter sig då företeende omständigheter gilla eller förkasta förslaget. Nu vore det icke klokt att deri göra någon ändring.

För min del yrkar jag sålunda bifall till Utskottets förslag sådant detsamma föreligger, endast med den förändring beträffande anmärkningen under § 42 mom. 1, som Herr Adlercreutz föreslagit.

Herr Borg: Äfven jag anser att för ögonblicket ingenting annat är att göra, än bifalla Kongl. Maj:ts proposition, om än åtskilliga anmärkningar kunde göras dels mot formen och dels deremot att frågan om hvad som skall höra under kriminallag för krigsmakten der icke blifvit tillräckligt utredd. Då man emellertid äfventyrar, att det erbjudande, som Kongl. Maj:t nu gjort till Riksdagen, skulle,

Om ändring
af § 87 R. F.
och § 42 R. O.
(Forts.)

derest det nu afsloges, kunna återtagas, så synes det under alla förhållanden vara riktigt att fatta beslut i enlighet med Kongl. Maj:ts förslag, äfven om man icke är fullt tillfredsstäld med förslagets innehåll, enär i motsatt fall utvecklingen af lagstiftningen på detta område i den rigtning, representationen önskar, skulle försvåras och kanske omöjliggöras. Jag anhåller därför för min del om bifall till Kongl. Maj:ts proposition och Utskottets förslag.

Öfverläggningen förklarades slutad. Herr Talmannen gaf propositioner enligt de yrkanden, som blifvit gjorda; och antog Kamraren det af Herr Adlercreutz framställda förslag. Kamraren hade således bifallit Utskottets hemställan med den förändring, att den i slutet intagna anmärkning ogillades samt att uti ingressen mellan orden »må af Riksdagen» och »antagas» skulle insättas orden: »under förbehåll af rätt till den ytterligare ändring, som af beslutet vid Konstitutions-Utskottets Utlåtande N:o 5 kan blifva en följd».

§ 4.

Om tillägg till
§ 53 R. F. och
§ 42 R. O.

Föredrogs Konstitutions-Utskottets Utlåtande N:o 5, angående väckt motion om tillägg till 53 § Regeringsformen och 42 § Riksdagsordningen.

Ledamoten af Första Kamraren Herr *H. G. Lagerstråle* hade i sin motion N:o 48 föreslagit, att Konstitutions-Utskottet måtte utarbета och Riksdagen för sin del besluta ett tillägg till 53 § Regeringsformen och 42 § Riksdagsordningen, innefattande bestämmelse om åliggande för Lag-Utskottet att behandla dit hänvisade förslag till stiftande, ändring, förklaring eller upphäfvande jemväl af kommunallagar.

I anledning af denna motion hade Utskottet tillstyrkt,

att Riksdagen, med bifall till motionärens hemställan, ville antaga att hvila till ytterligare grundlagsenlig behandling följande ändringar i nedanstående grundlagsparagrafer, nemligen:

§ 53 Regeringsformen:

Lagtima Riksdag skall för ärendenas beredning tillsätta dessa Utskott: ett Konstitutions-Utskott, att väcka och upptaga frågor rörande förändringar i grundlagarne och yttranden deröfver till Riksdagen afgifva, samt att granska de i Statsrådet förda protokoll; ett Stats-Utskott, att utreda och för Riksdagen uppgifva statsverkets och riksgäldsverkets tillstånd, förvaltning och behof; ett Bevillnings-Utskott, att behandla bevillningsfrågor; ett Banko-Utskott, att öfverse Bankens styrelse och tillstånd samt föreskrifter om bankför-

valtningen gifva; samt ett Lag-Utskott, att utarbete de från Kamrarna remitterade förslag till civil-, kriminal-, *kommunal*- och kyrkolagarnes förbättring.

Å urtima riksdag skola ej flera Utskott tillsättas, än som erfordras för beredning af dervid förekommande ärenden.

Om tillägg till
§ 53 R. F. och
§ 42 R. O.
(Forts.)

§ 42 mom. 1 Riksdagsordningen:

Lag-Utskottet skall meddela utlåtande öfver de från Kamrarna dit hänvisade förslag till stiftande, ändring, förklaring eller upphäfvande af allmän civil-, kriminal-, *kommunal*- och kyrkolag; börande under civil- och kriminallag äfven förstås de delar af krigslagar och författningar rörande krigsväsendet, som ega tillämpning till medborgare utom krigsstaten.

Och hade Utskottet till sitt förslag rörande ändring af Riksdagsordningens 42 § fogat en så lydande anmärkning: »Derest det i Kongl. Maj:ts nådiga Proposition N:o 18 framställda och af utskottet i Utlåtandet N:o 4 tillstyrkta förslag till ändring af denna paragraf vinner Riksdagens bifall, iakttages vid den slutliga redaktionen af paragrafen att ordet »allmän» utgår».

Herr J. Rundbäck, som inom Utskottet reserverat sig mot Utlåtandet, yttrade: Efter det beslut Kammaren med anledning af Konstitutions-Utskottets Utlåtande N:o 4 nyss fattat, ämnar jag icke framställa något yrkande om bifall till min reservation, som afgifvits såsom en följd af min reservation emot Utskottets i nyssnämnda Utlåtande gjorda, af Kammaren numera bifallna hemställan. Jag skall blott anhålla att få till protokollet tillkännagifva, att uti mitt förslag till lydelse af § 42 Riksdagsordningen vid tryckningen bortfallit ordet *stiftande*.

Herr Adlercreutz: Då jag vid behandlingen af Konstitutions-Utskottets näst föregående betänkande önskade bereda Kammaren full handlings- och beslutandefrihet i afseende å det nu föreliggande utlåtandet, skedde det icke derföre att jag önskade framgång åt förevarande förslag till grundlagsförändring. Det förefaller mig att, när man i grundlagen vill meddela förändrade bestämmelser i fråga om sättet att behandla åtskilliga lagfrågor, det hade varit skäl taga detta ärende i djupare begrundande och i vidsträcktare omfattning än nu skett. Vi hafva nemligen utom kommunallagarne äfven andra lagar, som stiftas af Konung och Riksdag gemensamt, men om hvilka man förgäfvos skall i grundlagarne söka någon ledning i fråga om sättet för deras förberedande behandling af Riksdagen. Jag ber särskildt få i sådant afseende påpeka en så vigtig lag som den af oss för några dagar sedan behandlade värnpligtslagen, som hvarken kan räknas till civil-, kriminal- eller kyrkolag och om hvilken handläggning hos visst

Om tillägg till § 53 R. F. och § 42 R. O. (Forts.) Utskott således i grundlagen icke förefinnes någon bestämmelse. Derföre hade jag ansett lämpligt att, på samma gång man i detta afseende meddelade bestämmelser om kommunallagarne, man äfven gjort det i fråga om öfriga lagar, som stiftas af Konung och Riksdag gemensamt och rörande hvilkas beredning ingen föreskrift i grundlagen nu finnes.

Så väl beväringsslagen som kommunallagarne höra naturligtvis egentligare till den offentliga rätten än till privaträtten, och onekligt är, att de röra sig på det politiska gebitet på helt annat sätt än de lagar, som Lag-Utskottet efter dess hittills i grundlagarne utstakade verksamhetsområde har att bereda. Det förefaller mig således, som med dessa ofvannämnda lagars karakter af politiska lagar skulle vara mer öfverensstämmande, om de förbereddes inom Konstitutions-Utskottet än inom Lag-Utskottet. Den fördelen vunnes äfven härigenom, att Lag-Utskottet kunde sammansättas af lämpliga ledamöter utan allt afseende på deras politiska tänkesätt, under det att naturligtvis hänsyn dertill toges i fråga om ledamöter i Konstitutions-Utskottet, der man måste förutsätta, att Riksdagen, icke insätter andra män än sådana, som äro fullt hemmastadda på det politiska området och som genom sin erfarenhet och sina politiska vyer gjort sig särskildt förtjenta af Riksdagens förtroende.

Ett annat skäl för denna anordning är, att Konstitutions-Utskottet vanligtvis icke har särdeles många ärenden att behandla under det att, såsom vi veta, Lag-Utskottet är öfverhopadt med göromål.

Jag tror således, att saken förtjenar ett närmare begrundande, än som hittills kommit den till del. För detta ändamål och på det att frågan måtte komma att betraktas i en vidsträcktare omfattning än den nu föreligger, synes mig frågan kunna hvila åtminstone till nästa riksdag; och jag vågar derföre för min del yrka afslag å Utskottets förevarande hemställan.

Herr Danielson: Jag är den siste ärade talaren mycket förbunden för det vackra omdöme han fälde om Konstitutions-Utskottets ledamöter.

Emellertid tror jag, att hvad Utskottet här föreslagit är välgrundadt och behöfligt. Jag begärde också ordet endast för att hos Herr Talmannen yrka bifall till Utskottets Utlåtande endast med den förändring, att då vid förra Utlåtandets behandling den anmärkning, som var bifogad betänkandet blef uppflyttad i ingressen, jemväl här må utgå den vid detta betänkande fogade anmärkningen, äfvensom det i den föreslagna lydelsen till fyratioandra paragrafen första mom. Riksdagsordningen framför orden civil-, kriminal-, kommunal- och kyrkolag förekommande ordet »allmän».

Herr J. Rundbäck: Jag tror, att det exempel talaren på malmöbänken anförde, eller att beväringsslagen icke skulle höra un-

der Konungens och Riksdagens gemensamma lagstiftningsrätt, icke var riktigt. Ty antingen måste denna beväringsslag, såsom den till stor del gör, eller i afseende å alla der förekommande straffbestämmelser, höra till »*kriminallag för krigsmakten*», eller ock måste den höra till »*författningar rörande krigsväsendet, som ega tillämpning till medborgare utom krigsstaten*». Således tror jag att, såväl på grund af beväringsslagens eget innehåll och lydelse som på grund af femtiotredje och åttionde paragraferna Regeringsformen, beväringsslagen icke kan anses vara af den natur, att den bör behandlas af tillfälligt Utskott, utan att den tillhör de författningar som skola af Konung och Riksdag gemensamt stiftas, utan att något särskildt stadgande derom behöfver i grundlagen införas.

Samme talare nämnde, att många andra lagar funnes, som skulle behöfva särskildt omnämnas i femtiotredje paragrafen Regeringsformen och fyrtioandra paragrafen Riksdagsordningen. Om så är förhållandet, skulle det vara roligt att få höra hvilka dessa lagar äro; kanske äro de en hel mängd. Hittills har emellertid ansetts öfverflödigt att i dessa paragrafer uppräknas sådana lagar och nu anses det tillräckligt, om ordet »kommunallag» insköttes. Kommunallagarne hafva, som bekant, sedan den nya Riksdagsordningen började tillämpas, alltid ansetts tillhöra sådana lagar, som skola af Konung och Riksdag gemensamt stiftas. Det här föreslagna tillägget är sålunda endast en formfråga, mot hvilken jag tänkte ingenting skulle vara att invända. Motionen har ock blifvit framställd af en person, som torde veta hvad han i detta fall velat.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag sådant det nu föreligger.

Herr Friherre Nordenfalk: Jag tager mig friheten yrka bifall till Utskottets förslag, oförändradt och sådant det föreligger. Visserligen tror jag, att den ärade talaren på malmöbanken kan hafva rätt deruti, att i Regeringsformen finnas åtskilliga paragrafer, som kunna vara förtjenta af en närmare granskning; men Konstitutions-Utskottet, som i år haft synnerligen många viktiga ärenden att behandla, har af detta förhållande hemitat särskild anledning att erinra sig bestämmelsen i grundlagen, att endast högst nödiga och nyttiga förändringar borde af Utskottet förordas. Och då dessutom intet förslag — vare sig af den ärade talaren eller andre — föreligger till den förändring, han åsyftat, tror jag icke, att behöfvet deraf varit så kämbart, att det varit nödigt att nu befatta sig dermed. Icke heller kan jag tro, att det afslag å Utskottets nu gjorda framställning, han ifrågasatt, är nödigt för att vid en kommande riksdag kunna upptaga den grundlagsförändring, han nu antydt, för så vidt man finner sig dertill hafva skäl. Sådant kan efter mitt förmenande ske, äfven om Utskottets nu framlagda förslag bifalles, hvarom jag vördsamt anhåller.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad och proposi-

Om tillägg till
§ 53 R. F. och
§ 42 R. O.
(Forts.)

tioner gifvits i öfverensstämmelse med de yrkanden, som förekommit, biföll Kammaren det förslag, Herr Danielson framställt; och hade Kammaren alltså godkänt Utskottets hemställan, efter vidtagande af den förändring, att den slutliga anmärkningen äfvensom det i den föreslagna redaktionen af fyrtiandra paragrafen första momentet Riksdagsordningen förekommande ordet »allmän» skulle ur förslaget utgå.

§ 5.

Föredrogs och bifölls Konstitutions-Utskottets Utlåtande N:o 6, i anledning af väckt motion om ändring af trettionde paragrafen Regeringsformen.

§ 6.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets Utlåtande N:o 28 med anledning af väckta motioner om försträckningar åt enskilda jernvägsbolag samt om beviljande af räntegaranti för amorteringsobligationer, utfärdade af svenska jernvägsaktiebolag.

§ 7.

Skedde föredragning af Stats-Utskottets Memorial N:o 29, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i frågor rörande Riksstans åttonde hufvudtitel.

Punkten 1:

Den i *mom. a)* af denna punkt föreslagna voteringsproposition godkändes.

Mom. b):

Bifölls.

Punkten 2:

Lades till handlingarne.

Punkterna 3 och 4:

Utskottets i dessa punkter framlagda förslag till voteringspropositioner blefvo, hvar för sig, af Kammaren godkända.

§ 8.

Föredrogs och lades till handlingarne Bevillnings-Utskottets Memorial N:o 13, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rö-

rande Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 8, angående väckt förslag om förbud mot befordran med post af tidningar och tidsskrifter, som innehålla lotteriannonser.

§ 9.

Föredrogs Stats-Utskottets Utlåtande N:o 30, i anledning af väckta förslag om anvisande af nationalbelöningar åt deltagarne i den med ångaren »Vega» fullbordade kringseglingen af Asien.

*Ang. national-
belöningar åt
deltagarne i
den med
ångaren Vega
fullbordade
kringseglingen
af Asien.*

Utskottet, som i detta Utlåtande yttrat sig öfver fyra särskilda motioner, af hvilka två afgifvits inom Första Kammaren af Herrar *C. F. Wærn* och *C. Adelsköld* (motionerna N:is 14 och 19) och två inom Andra Kammaren af Herrar *F. Asker* och *C. G. Lindmark* (motionerna N:is 58 och 94), hade med anledning af nämnda motioner gjort följande hemställan:

»Att Riksdagen må, såsom en gärd af det erkännande, hvarmed svenska folket hyllar förtjensten af ett stort och lyckligen utfördt värf, *dels* anvisa åt Intendenten vid Naturhistoriska Riksmuseum, Professoren Adolf Erik Nordenskiöld och Löjtnanten vid Kongl. Flottan Adolf Arnold Louis Palander ett årligt anslag af 4,000 kronor för dem hvardera att från och med år 1881 under deras återstående lifstid utgå från allmänna indragningsstaten, utan att dessa anslag få tagas i beräkning vid fråga om den pension, hvartill de eljest kunna vara eller blifva berättigade; *dels ock* ställa till Kongl. Maj:ts förfogande på extra stat för år 1881 ett belopp af 50,000 kronor, att af Kongl. Maj:t användas till lämpliga belöningar åt öfrige deltagare i förevarande forskningsfärd.»

Efter uppläsning häraf yttrade

Herr Flensburg: Då jag gjort den erfarenheten, att en god sak ofta försvagas genom för många ord, och då jag anser, att den föreliggande saken är tillräckligt god för att tala för sig sjelf, vill jag inskränka mig till att vördsamt uttala ett enkelt, varmt och hjertligt menadt tack till icke allenast Stats-Utskottets ledamöter utan äfven de motionärer inom Riksdagens båda Kamrar, hvilka tagit initiativet i denna fråga, hvars besvarande af Riksdagen i öfverensstämmelse med Utskottets hemställan skall, jag är lifligt öfvertygad derom, i hela landet framkalla ett lika enhälligt som ljudligt bifall.

Med anledning häraf vågar jag anhålla om bifall till Stats-Utskottets förslag.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. Kammaren biföll Utskottets hemställan.

Ang. stämpel-
pappers-
avgiften.
(Forts.)

§ 10.

Föredrogs Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 14, angående stämpelpappersavgiften.

Punkterna 1—5.

Biföllos.

I *punkten 6* hade Utskottet, med anledning af Herr *Sven Håkansons* inom Andra Kammaren väckta motion N:o 104, hemställt, att i 8 § af stämpelpappersförordningen måtte införas ett 18:de moment af följande lydelse:

»I de fall, då enligt denna författning stämpelavgift skall beräknas efter fast egendoms taxeringsvärde, må, i fråga om samma värde, debetsedel, så upprättad, som gällande bevillningsstadga föreskrifver, ega lika vitsord med af häradskrifvare eller vederbörande uppördsman utfärdadt taxeringsbevis.»

Beträffande denna punkt, vid hvilken reservation inom Utskottet afgifvits af Herr *E. G. Boström*, anförde

Herr *Berglöf*: Med anledning af Bevillnings-Utskottets förslag i denna punkt anser jag mig böra fästa Kammarens uppmärksamhet på de olägenheter, som kunna uppstå i följd af vissa bristfälligheter i det formulär för debetsedel, som för närvarande finnes i Bevillningsstadgan. Taxeringsbevis bör innehålla icke endast uppgift på egendomens namn och taxeringsvärde, utan äfven på dess skattetal eller areal äfvensom natur; formuläret till debetsedlarne innehåller deremot icke annat än uppgift å den skattskyldiges namn, samt på egendomens namn och nummer. Det torde därför efter mitt förmenande vara nödigt, att en förändring af detta formulär vidtages, innan man beslutar att tillerkänna debetsedel lika vitsord med behörigen utfärdadt taxeringsbevis, på det icke ett sådant stadgande måtte lända till ganska stora olägenheter för de myndigheter, som detsamma skola tillämpa. För öfrigt innehåller formuläret icke ens uppgift på året, för hvilket debetsedeln gäller. Under sådana omständigheter och under förutsättning att debetsedlarne äro fullt öfverensstämmande med Bevillningsstadgans föreskrifter, lär det blifva nästan omöjligt att för domare med flera använda den på sätt som föreslagits. Nu är dock händelsen att debetsedlarne i allmänhet upprättas mera fullständigt än som nyss nämndes, men formulärets bristfälligheter hafva dock gifvit anledning till att man har olika debetsedlar på olika ställen. Debetsedlarne kunna också, tvärt emot hvad Utskottet antagit, vara i detaljerna felaktiga och bristfälliga, utan att det ländes den skattskyldige till skada, så länge det endast är den skattskyldiges namn och debetsedelns slutsumma, som vid uppördstillfäl-

let jämföres med uppbördsboken, och så länge det icke är möjligt för den med denne senares upprättande helt och hållet upptagna härads-skrifvaren att sjelf taga någon befattning med debetsedlarnes utskrifning. Det är först genom 1861 års Bevillningsstadga som det föreskrifvits att taxeringsvärdet skall upptagas å debetsedeln. Att det ännu icke upptages på somliga håll, såsom jag sett af Utskottets betänkande, torde komma sig deraf att Bevillningsstadgan har ett mildare uttryck, nemligen »böra upptaga fastighetsvärdet», än det Utskottets betänkande innehåller eller att »debetsedlarne skola upptaga taxeringsvärdena». Men dessa värden behöfva icke införas i uppbördsboken och kunna derföre icke derur med de särskilda skattetitlarne blifva på debetsedlarne upptagne, utan inskrifvas direkte ur taxeringslängderna af stundom mindre vana biträden, hvadan det lätt låter tänka sig att skriffel kunna begås och blifva obemärkta. Det är sålunda omöjligt att anse en debetsedel uppgjord efter det formulär, som nu gällande Bevillningsstadga innehåller, såsom ett tillfyllestgörande taxeringsbevis, hvilket torde böra innehålla tillförlitlig uppgift på egendomens namn och areal eller skattetal samt värde.

På grund af hvad jag nu anfört hemställer jag vördsamt om afslag på Utskottets förslag, till dess en annan redaktion af Bevillningsförordningen i denna del blifvit fastställd.

Herr Johan Anderson i Tenhult: Det förefaller mig minst sagdt besynnerligt, att den föregående talaren velat påstå, att en statens tjänsteman icke skall göra sin pligt. I 3 § bevillningsstadgan står tydligt uttryckt, hvad en häradsskrifvare i detta afseende är skyldig att göra. Det heter nemligen, att debetsedlarne skola sammanfattas och utfärdas *med ansvar för deras riktighet*, och i formuläret N:o 14 står vidare, huru en debetsedel skall vara beskaffad. Vid sådant förhållande påstår jag ännu en gång, att det förefaller mig högst besynnerligt, att man kan säga, att det icke ligger något värde uti, hvad häradsskrifvaren sålunda är skyldig att göra. Om en häradsskrifvare eller annan tjänsteman icke gör sin skyldighet såsom lag bjuder, äro väl hans handlingar härutinnan olagliga; men jag kan icke finna det vara Riksdagen värdigt, att innan ännu en af en tjänsteman förrättad handling är befunnen olaglig eller oriktig, fränkänna den värde.

Jag yrkar således på det enträgnaste bifall till Utskottets hemställan i denna punkt.

Friherre Fock: Jag skall yttra mig mycket kort och det så mycket hellre, som jag helt och hållet saknar praktisk erfarenhet om stämpelpappersförordningens tillämpning. Men då här varit fråga om att åstadkomma en lättnad och en lindring i kostnader och besvär, som Utskottet trots utan fara kunna ske, har jag för min del äfven deltagit i detta beslut.

Nu ber jag Herrarne emellertid bemärka, att det föreslagna

Ang. stämpelpappersafgiften.
(Forts.)

Ang. stämpel-
pappers-
afgiften.
(Forts.)

stadgandet icke innehåller annat än följande, som jag ber att få uppläsa: *»i de fall då enligt denna författning stämpelafgift skall beräknas efter fast egendoms taxeringsvärde, må, i fråga om samma värde, debetsedel, så upprättad, som gällande bevillningsstadga föreskrifver, ega lika vitsord med af häradskskrifvare eller vederbörande uppbördsman utfärdadt taxeringsbevis.»* Då man ställer detta tillsammans med föreskriften i 31 § bevillningsstadgan, som säger, att debetsedel skall bland annat utvisa såväl taxeringsvärdet å hvarje inom taxeringsdistriktet belägen skattskyldig fast egendom som beloppet af den därför utgående bevillning, så synes det, som om Bevillnings-Utskottet haft fog för denna sin hemställan. I händelse emellertid debetsedeln härutinnan är felaktig, så är den icke heller upprättad så som gällande bevillningsstadga föreskrifver, och i så fall förklarar domaren, att den icke har gällande kraft, samt att taxeringsbevis måste företes. Under sådana förhållanden har jag icke hyst någon tvekan att deltaga i Utskottets hemställan i denna punkt, till hvilken jag vågar tillstyrka bifall.

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen gaf propositioner enligt de gjorda yrkandena, hvarefter Kammarerna biföll Utskottets hemställan.

Punkten 7.

Bifölls.

Punkten 8.

Utskottet hade hemställt:

att Riksdagen, med bifall till hvad ledamoten af Andra Kammarerna Herr *S. Ljunggren* i sin motion N:o 48 föreslagit, ville i underdånig skrifvelse anhålla. det täcktes Kongl. Maj:t genom sakkunnige män låta utarbета och så snart ske kunde för Riksdagen framlägga fullständigt förslag till ny förordning angående stämpelpappersafgiften.

Herr Hedlund, som inom Utskottet reserverat sig mot nämnda hemställan, yttrade: Då jag anmälde min reservation emot denna punkt i Utskottets betänkande, härledde detta sig från två omständigheter. Det syntes mig sålunda vara uti motiveringen något skarpt framhållet, hurusom den nuvarande stämpelpappersförordningen lede af åtskilliga brister med särskild hänsyn till de svårigheter, hvori åtskilliga domare skulle hafva råkat vid densammas tillämpning. Men denna anmärkning faller tillbaka på Bevillnings-Utskottet, som för några riksdagar sedan just sysselsatte sig med stämpelpappersförordningen och uppsatte bestämmelser rörande domarne med led-

ning af många uppgifter från domare. Det var således ej något hastverk, utan ett arbete, som med bästa möjliga ledning utfördes, hufvudsakligen af Utskottets vice Ordförande.

Detta är emellertid en sak af mindre vikt, men jag har äfven en anmärkning att göra mot den s. k. klämman. Jag har nemligen ej kunnat vara med om att begära, det Kongl. Maj:t täcktes genom *sakkunnige män* låta utarbета ny stämpelpappers-förordning, utan ansett tillräckligt, att Riksdagen skulle hemställa det Kongl. Maj:t måtte gå i författning om, att förslag till ny sådan förordning må varda för Riksdagen framlagd. Skilnaden synes mig vara den, att om utredning begäres genom *sakkunnige män*, vi få en ny komité till de många, vi haft, och jag tror, att allmänna tanken i denna Kammare är den, att dessa komitéer blifva oss alltför många och dyra, samt att framförallt de medföra så att säga ett misstroende-votum mot vederbörande förvaltande myndighet, då man väl bör kunna påräkna så mycken sakkunskap inom vederbörande departement, till hvars förfogande stå äfven andra myndigheter och embetsmän i afseende på upplysningars infordrande att ett arbete kan utföras, som att döma af motiven i betänkandet hufvudsakligen består i ordnandet af bestämmelserna och fyllandet af en eller annan lucka. Ur denna synpunkt har jag önskat, att klämman skulle få följande lydelse: »att med bifall till hvad motionären föreslagit, Riksdagen må i underdånig skrifvelse anhålla, det måtte Kongl. Maj:t gå i författning om, att ett fullständigt förslag till ny förordning angående stämpelpappersafgiften må varda utarbetadt och för Riksdagen så snart ske kan framlagdt.» Jag anhåller om proposition å detta förslag.

Herr Fredricson: Då de skäl, reservanten Herr Hedlund anført, inom Utskottet ansågos så svaga, att något afseende på dem ej kunde fästas, så tror jag, att Kammaren kan bifalla Utskottets förslag, hvarom jag anhåller att få framställa yrkande.

Herr Fosser: Jag kan ej finna annat än, att hvad Utskottet och reservanten föreslagit i sak är alldeles detsamma. Endast ordalydelsen är olika. Att begära det Kongl. Maj:t måtte gå i författning om utarbetande af förslag till ny stämpelpappersförordning eller begära att Kongl. Maj:t måtte genom sakkunnige män låta utarbета ny stämpelpappersförordning, synes mig vara detsamma, ty meningen kan väl ej i förra fallet vara, att arbetet bör ske genom icke sakkunnige män. Utskottet har ej alls nämnt något om en ny stämpelpapperskomité, utan ansett, att det borde öfverlemnas till Regeringens pröfning, om den ena eller andra vägen till målets vinnande skulle vara lämpligast.

Då Första Kammaren redan bifallit, hvad Utskottet föreslagit, och reservantens förslag, enligt mitt förmenande, i sak är alldeles lika med Utskottets, så tillåter jag mig yrka bifall till Utskottets förslag.

Ang. stämpelpappersafgiften.
(Forts.)

Ang. stämpel-
pappers-
afgiften.
(Forts.)

Herr Hedlund: Jag fäster uppmärksamheten på, att jag ej skulle hafva framställt mitt särskilda yrkande, om dess innehåll varit alldeles detsamma som Utskottets förslag. Förhållandet är nemligen, såsom Herrarne torde veta, att den vanliga formen, då Riksdagen begär en komité utan att använda ordet »komité», just är »sakkunnige män». Utan tvifvel skall Regeringen så tolka detta af Utskottet använda uttrycket, och för att undvika detta är det som jag i stället vill använda uttrycket »gå i författning om», hvilket innebär, att Riksdagen tänkt sig, det arbetet skulle ske inom departementet och derunder lydande embetsverk.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad och Herr Talmannen framställt propositioner å de yrkanden, som derunder blifvit gjorda, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

Derefter begärdes ordet af

Herr Thomasson, som anförde: Uti det statsrådsprotokoll, som till Högsta Domstolen beledsagade Kongl. Maj:ts förslag till förordning innefattande särskilda föreskrifter angående lagfart, in-teckning och utmätning af jernväg m. m., anförde Herr Statsrådet och Chefen för Justitiedepartementet bland annat följande:

»Lika med komité» — d. v. s. den komité, som den 12 Juli 1878 erhöll nådigt uppdrag att utarbета förslag till erforderliga stadganden om säkerhet i jernvägar och dermed jemförliga anläggningar — »anser äfven jag, att, om med afseende å de af jernvägsaktiebolagen redan upptagna obligationslånen in-teckning till säkerhet för hela lånet skall fastställas, när sådan säkerhet sökes allenast af en obligationsinnehafvare, ett stadgande af Riksdagen blir nödigt, att, då de till dylika lån hörande obligationer in-tecknas, befrielse eller väsentlig lindring i skyldigheten att dem med stämpelpapper belägga medgifves. Derjemte torde, enär jernväg ej kan styckas och såsom föremål för köp har ett vida högre värde, än vid försäljning af fastighet i allmänhet förekommer, samt en omorganisation af bankruttrade jernvägsaktiebolag icke bör genom alltför höga afgifter till det allmänna försvåras, tillika böra tagas i öfvervägande, om icke särskilda grunder må bestämmas för stämpelbeläggning af köpebref å jernväg. Ifrågavarande förslag är för närvarande föremål för Lag-Utskottets granskning och kommer, så snart granskningen deraf hunnit afslutas, att framläggas till Riksdagens behandling. Jag har därför ansett mig böra fästa Bevillnings-Utskottets uppmärksamhet på nyss upplästa uttalande, på det att Utskottet, på sätt det finner lämpligast, må hålla vägen för sig öppen att i berörda afseende för Riksdagen göra den framställning, hvartill ett möjligt bifall till förslaget må finnas föranleda.

§ 11.

Föredrogs Lag-Utskottets Utlåtande N:o 34, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till vexellag samt till förordning om nya vexellagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall.

*Ang. ny
vexellag.*

Utskottet, som i Utlåtandet intagit berörda Kongl. proposition jemte de med densamma till Riksdagens godkännande öfverlemnade lagförslag, hade på anförda skäl gjort den hemställan,

»att Kongl. Maj:ts föreliggande nådiga proposition med förslag till

1) Vexellag,

2) Förordning om nya Vexellagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall, måtte af Riksdagen bifallas; dock med det förbehåll, att författningarne ej skola blifva gällande i annat fall, än att med vexellagsförslaget öfverensstämmande vexellagar varda i Norge och Danmark antagne.»

Sedan Kammaren, på derom af Herr Talmannen gifven proposition, beslutit, att uppläsning af lagförslagen icke skulle ega rum, anförde

Herr Peyron: Vår nuvarande vexellag är jmförelsevis ung: den är född den 23 Augusti 1851. Den är väl och lyckligt hopkommen, och den har i praktiken icke lemnat mycket öfrigt att önska. Efter mitt förmenande skulle således denna lag icke bort vara den första, som skulle omarbetas — ty många andra lagar torde förr kraft en omarbetning — om ej särskilda och, jag medgifver det, berättigade anledningar dertill förefunnits. Våra närmaste grannar, normmäns och danskars vexellagar äro nemligen obestriddigen de sämsta, som vi känna. Det var således lika nödvändigt för dessa nationer som för alla andra, hvilka stå i intima affärsförbindelser med dem, att något snarligen gjordes för att förbättra och förändra dessa från flera håll öfverklagade missförhållanden; och då man nu ville gripa sig an dermed, låg det ganska nära till hands, att också vi skulle, om möjligt, förena oss om detta lagstiftningsarbete, för att förskaffa oss den likställighet länderna emellan, som i sådana frågor i synnerhet alltid är eftersträfvansvärd. Resultatet föreligger uti den nu framlagda vexellagen. Den är ganska nära öfverensstämmande med hvad vår förra lag innehöll; åtskilliga mindre förändringar till det bättre hafva väl blifvit vidtagna, men de äro efter mitt förmenande icke af den betydelse, att vi icke ganska gerna skulle kunnat undvara dem. Deremot finnas bestämmelser, som dels efter min uppfattning äro mindre lämpliga, dels antagligen föranledande till både svårigheter och obehag. Jag vill bedja att få påpeka några af dem.

Ang. ny
vexellag.
(Forts.)

I § 21 förekommer ett nytt stadgande om att godkännande af vaxel är giltigt, om blott godkännarens namnteckning finnes å vaxelns framsida. Jag föreställer mig att, fastän tid är penningar, det sällan bör kunna blifva så brådtom, att man ej medhunnit att låta en sådan namnteckning föregås af det hittills använda ordet »antages», »accepteras» eller dylikt; och jag fruktar, att uteslutandet af detta ord skall oftare gifva anledning till förfalskningar; ty det är naturligtvis mycket lättare för den, som vill begagna sig deraf, att öfverkomma en namnteckning än handskriften i öfrigt. Då emellertid berörda stadgande icke är gifvet såsom en skyldighet, utan endast såsom en rättighet, kan man naturligtvis undvika det, och jag förmodar, att vi här i Sverige komma att följa en sådan taktik.

I § 35 heter det: »Vaxel skall betalas i det myntslag, hvarå den lyder. Är det mynt ej gängbart på betalningsorten, och har icke vaxelgifvaren genom ordet »effektiv» eller motsvarande uttryck särskildt föreskrifvit betalning i det främmande myntslaget; då må vaxelsumman gäldas i inländskt mynt efter den vaxelkurs, hvartill på den ort, der betalningen sker, eller på närmaste inländska vaxelplats vaxlar, utställda i det främmande myntslaget och lydande på betalning vid uppvisandet, köpas å den tid, inlösen sker». I § 38 af vår nu gällande vaxellag finnes ett tillägg derom att, i fall det saknas en kort vaxelkurs, betalningen får ske efter lång kurs med ränta. Jag tror icke, att man gjort någon vinst på att hafva stympat denna §. En § i förslaget eller den 22:dra, som Utskottet tyckes anse vara den farligaste och olämpligaste, har dock icke förefallit mig så betänkelig. Första delen af denna § lyder: »Vaxel skall godkännas efter sin lydelse utan villkor eller förbehåll; dock må godkännande inskränkas till en del af vaxelsumman». Detta finnes redan förut stadgat i 24 § af vår nuvarande vaxellag. Men den 22 § i förslaget innehåller dessutom detta tillägg: »Göras andra inskränkingar eller villkor, vare de utan verkan». När det således stadgas, att en vaxel *skall* godkännas utan *villkor* eller *förbehåll*, är det tydligt att, om några sådana göras, dessa böra vara utan verkan. Jag anser derföre, att detta tillägg i § 22 gerna kunde vara borta såsom varande blott ett onödigt fastställande af hvad, som stadgats i stycket förut. Deremot hyser jag vida större betänkligheter mot §§ 20, 30, 45, 46 och 47 i fråga om den i dessa §§ bestämda notifikationsskyldigheten. Att vi här i landet, som icke äro vana vid notifikationsskyldigheten, skola åtminstone till en början finna den besvärlig, derom är jag fullt öfvertygad. Jag skulle helst också hafva sett, om alla dessa bestämmelser kunnat borttagas, men då det är påtagligt, att så icke kan ske, och då notifikationsskyldigheten finnes stadgat i alla vaxellagar, utom den svenska och den finska, hvaraf framgår, att mängden af nationer funnit sig deri, så vore det måhända väl strängt, att sådana föreskriffter fördömas åtminstone af dem, som icke försökt dem.

Summan emellertid af de granskningar, som jag underkastat

förslaget, och de jemförelser, som jag gjort mellan de båda lagarne, är den, att jag lika gerna kvarblifver vid den gamla lagen, som jag öfvergår till den nya. Men det finnes ett skäl, som verkat afgörande på mitt blifvande votum, och det är denna lags historik. Sedan nemligen Riksdagen genom sin underdåniga skrifvelse den 9 Maj 1876 tagit första initiativet, samarbetade en komité af svenska, norska och danska män samt framlade ett förslag utan någon meningsskiljaktighet.

Om vi besinna, huru svårt vi hafva inom dessa fyra murar att vara eniga om äfven den allra minsta obetydlighet, så är denna enighet hos representanter för tre folk redan ganska betecknande. Då vidare detta förslag öfverlemnades till Sveriges högsta domstol och Justitiedepartementet och utgick derifrån åtminstone till formen så förändradt, att nästan ingen § förblifvit orubbad, och förslaget i detta skick sedan åter presenterades, så hafva Norges och Danmarks komiterade, Norges och Danmarks Regering och Norges och Danmarks folkrepresentanter utan reservation godkänt förslaget. Denna undfallenhet anser jag värd att taga vara på, i synnerhet som den kommer från ett håll, der man, om man också i allmänhet ej ogera vill konsertera med oss, dock sällan är benägen att låta oss utföra första stämman. Detta tillmötesgående anser jag båda godt för framtiden. då vi skola fortsätta med vårt handelslagstiftningsarbete, och det är detta, som också bestämt mig att yrka bifall till lagen i sin helhet utan några slags anmärkningar.

Herr Flensburg: Det är kanske vågadt att deltaga i diskussionen om ett lagförslag, som redan på förhand är bestämdt att gå igenom. Det är måhända äfven vågadt att framkomma med anmärkningar deremot, synnerligast som Första Kammaren redan bifallit Lag-Utskottets hemställan. Men jag anser mig dock böra yttra några ord.

Den föregående ärade talaren har sparat mig besväret att uppdraga en historik öfver denna fråga. Det är af en stor vikt, att de skandinaviska länderna få en gemensam handelslagstiftning, och det är en vacker början, som nu gjorts genom den föreslagna vexellagen, men, liksom den nämnde talaren, får jag upprigtigt bekänna, att jag är lika tillfredsstäld med vår gamla svenska vexellag. Om det också icke kan tjena till något att göra anmärkningar mot föreliggande lagförslag, så anser jag dock, huru förmätet det än må betraktas, att en småstadsköpmän uppträder med anmärkningar mot en komité, som varit sammansatt af framstående lagkunnige personer och framstående affärsmän från den skandinaviska Nordens största handelsplatser, mitt samvete bjuder mig att framställa några invändningar till den kraft och verkan de kunna hafva.

I § 18, der det heter: »Lyder vaxel — — — — — skall den före förfallodagen förevisas vaxelbetalaren till godkännande», synes mig, att orden: och »domiciliering» böra tilläggas efter orden:

*Ang. ny
vexellag.
(Forts.)*

Ang. ny
vexellag.
(Forts.)

»godkännande». Detta är dock icke någon väsentlig sak att fästa sig vid. Deremot är jag i fråga om § 22 af en motsatt åsigt med Herr Peyron, som icke anser sig hafva någon anmärkning att framställa mot denna paragraf, fastän den för Utskottet förefallit vara ömtålig. Enligt denna paragraf är acceptanten förbjuden att acceptera med vilkor eller förbehåll. Med afseende på detta förbud ber jag att få fästa de Herrars uppmärksamhet, hvilka tillhöra affärsverlden, derpå, att i England ofta förekomma vaxlar att betalas efter kurs i öfverensstämmelse med påtecknad indossement. Sedan en sådan vaxel blifvit presenterad till accept eller redan dessförinnan, går den i handeln från den ene bankiren till den andre. Någon af dessa senare innehafvarne behagar möjligen derefter sända vaxeln t. ex. till Sverige, med en i endossementet utsatt, så orimligt hög kurs, att den ofta med 25, 30, ja, ända till 50 öre öfverstiger den vid förfallotiden gällande kursen. Detta har ofta inträffat i min praktik. När nu en dylik vaxel presenteras här i Sverige, så är acceptanten enligt nyssnämnda paragraf, i fall han förbisett påteckningen »efter endossement», tvungen att betala vaxeln efter den kurs, som i endossementet är utsatt. Tillämpningen af denna paragraf kan därför föranleda till både obehag och kostnader. Då nemligen vaxeln presenteras för acceptanten, har denne att välja mellan antingen att underkasta sig förlusten på kursen eller ock att låta vaxeln protesteras. Men som vaxeln i öfrigt kan vara fullkomligt riktig till beloppet, så undviker man gerna som hederlig karl att i sådant fall låta protest ega rum, ehuru man i sjelfva verket gör en förlust. Hvad i paragraf 22 föreskrifves i fråga om en vaxels godkännande, utan hvarje förbehåll, anser jag därför mindre välbetänkt.

Hvad angår § 35 i den nya lagen, så har Herr Peyron redan antydtt, att ordalydelsen af motsvarande paragraf i den gamla vaxellagen är bättre än den nu föreslagna, som är följande:

»Vaxel skall betalas i det myntslag, hvarå den lyder. Är det mynt ej gångbart på betalningsorten, och har icke vaxelgifvaren genom ordet »effektiv» eller motsvarande uttryck särskildt föreskrifvit betalning i det främmande myntslaget, då må vaxelsumman gäldas i inländskt mynt efter den vaxelkurs, hvartill på den ort, der betalningen sker, eller på närmaste inländska vaxelplats vaxlar, utställda i det främmande myntslaget och lydande på betalning vid uppvisandet, köpas å den tid, inlösen sker».

Men nu är förhållandet att å högst få vaxelplatser noteras så beskaffade a vista kurser; utan de flesta vaxelnoteringar göras å korta papper, vanligtvis ställda att betalas 14 å 15 dagar efter dato. Derefter får man vanligen inkassera vaxeln, hvarigenom sista vaxelnehafvaren vid remissen kommer att lida kursförlust.

I 43 § heter det: »Är vaxel stäld att betalas å annan ort än der vaxelbetalaren bor, skall vaxeln å betalningsorten uppvisas för den, af hvilken betalningen skall erläggas (domiciliaten), eller, der en sådan ej är i vaxeln nämnd, hos godkännaren sjelf. Erhålles ej

betalning, eller kan den, för hvilken vaxeln borde uppvisas, icke träffas å betalningsorten; då skall vaxelinnehafvaren, så framt han vill bevara sin rätt till återgångstalan emot vaxelgifvaren och öfverlåtare, på den ort protestera, efter ty i § 41 sagdt är. Skall betalningen erläggas af annan man än godkännaren, och försummar vaxelinnehafvaren att hos den man protestera, förloras vaxelrätten äfven emot godkännaren.» Det vore kärt, om någon af Lag-Utskottets ledamöter ville litet tydligare förklara, huru det skall gå till att protestera en så beskaffad vaxel, å hvars uppvisningsort hvarken domiciliat eller acceptant hafva sin hemvist eller kunna anträffas. Jag förutsätter, att den person, som accepterat vaxeln till betalning, icke har angifvit, hos hvem på uppvisningsorten vaxeln skall betalas; och då blir den naturliga frågan: hvar skall vaxeln protesteras, då hvarken domiciliat eller acceptant finnes på platsen? Icke kan den protesteras i luften! Visserligen föreskrives i paragrafen att i sådana fall vaxeln skall protesteras hemma hos acceptanten. Men om då vaxeln skall protesteras t. ex. hos en landt-handlande, som bor på en afägsen ort, så möter mig svårigheten att i rätt tid anträffa kronofogden, och jag kan derigenom blifva urstånd-satt att lemna den underrättelse till min föregående vaxelgifvare, hvartill jag enligt efterföljande § 45 är skyldig. I denna paragraf stadgas nemligen skyldighet för innehafvaren af en protesterad vaxel, att om protesten notificera den honom närmast föregående vaxelgäldenären. Detta är en nyhet, som vi icke hafva i den gamla vaxellagen; men jag erkänner, att det kan vara af vigt, att ett så-dant stadgande inflyter, då det alltid måste lända till större säkerhet för vaxelöfverlåtare. Det blir visserligen förenadt med besvär för affärsmannen, men kan äfven hafva sina goda sidor. Men, derest paragrafen skall kunna efterlefas, anser jag nödvändigt, att ett åliggande finnes för notarius publicus att i rätt tid återlemna en vaxel, som blifvit protesterad. Man kan nemligen tänka sig, att han håller så länge på vaxeln, att det blir för sent för mig att notificera; ty jag kan icke verkställa notifikation, förrän jag vet, att vaxeln de facto är protesterad; äfven om jag öfverlemnade vaxeln till notarius publicus i och för protest, kan jag icke veta, om ej må-hända vaxelacceptanten gått till notarius publicus och erlagt betalning.

I § 52 är i afseende å återgångskraf för vaxel stadgadt, att öfverlåtare, som inlöst återgången vaxel, eger rätt att bekomma, utom annat, provision till en tredjedel för hundra af vaxelsumman, men att rätten att beräkna provision upphör, när provisionernas sammanlagda belopp redan uppgått till två för hundra af vaxelsumman. I den gamla vaxellagen är ingen sådan inskränkning stadgad, och jag vill fästa uppmärksamheten på, hvad följden blir, om på vaxeln finnas t. ex. sju eller åtta endossenter: då få de första sex tillgodoräkna sig en tredjedels procent i provision, men de efterföljande få ej åtnjuta en sådan fördel; och detta anser jag vara en orättvisa emot dem.

*Ang. ny
vaxellag
(Forts.)*

Ang. ny
vexellag.
(Forts.)

§ 53 stadgar, att återgångsfordran må uttagas genom ny s. k. recambiovexel. Paragrafen anser jag för min del kunna saklöst uteslutas.

Dessa äro de få anmärkningar, som jag tillåtit mig att göra. Några flera hade måhända äfven kunnat framställas. Det skulle glädja mig, om någon ledamot af Lag-Utskottet godhetsfullt ville upplysa mig om min möjliga missuppfattning af en eller annan paragraf eller ville upptaga mina anmärkningar till bemötande. I hvarje fall, och då jag, i likhet med Herr Peyron, anser det vara af vigt, att en vexellag, som redan blifvit antagen af de danska och norska representationerna, blir satt i kraft, vill jag ej på grund af de anmärkningar, jag framställt, göra något som helst yrkande.

Herr Hammarberg: Jag är i åtskilligt förekommen af de tvenne föregående talarne. Såsom denna lag här föreligger, anser jag det vara ändamålslost att ingå i pröfning af dess särskilda paragrafer, ty vi hafva efter mitt förmenande endast att välja emellan antagande eller förkastande af lagen i dess helhet. Och då jag på grund af samma skäl, som den förste ärade talaren framhöll, nemligen lagens egen historia, icke anser mig kunna eller böra yrka afslag derå, ehuru jag finner vår gamla vexellag vara i åtskilliga afseenden lika god, om icke bättre, yrkar jag bifall till det nu föreliggande lagförslaget.

Herr Hammarskjöld: Då en af de talare, som uppträdt, särskildt begärt, att någon af Lag-Utskottets ledamöter måtte yttra sin åsigt om åtminstone *en* af de utaf honom framställda anmärkningar, skall jag bedja att få säga några ord. Jag skall härvid icke sysselsätta mig med *alla* de paragrafer, emot hvilka betänkligheter blifvit framställda, och jag skulle icke *kunna* det; ty jag har icke lyckats uppfatta ens ordningsnumren å samtliga de paragrafer, emot hvilka anmärkningarna blifvit rigtade, än mindre anmärkningarnas innehåll.

Det föreföll mig, som om det företrädesvis varit två paragrafer eller två grupper af paragrafer, som hade väckt de ärade talarnes betänkligheter, nemligen å ena sidan 21 och 22 §§ och å den andra alla de paragrafer, som handla om notifikationsskyldigheten, hvilken finnes hufvudsakligen omtalad i §§ 45—47. I afseende å notifikationsskyldigheten kan jag fatta mig kort, då det redan blifvit påpekadt, att Sverige och Finland äro de enda länder, hvarest icke notifikationsskyldighet redan eger rum, men att i öfrigt sådan skyldighet finnes inom hela den stora kommersiella världen, hvilken, så vidt känt är, funnit sig väl deraf. Jag kan derfor icke förstå att notifikationsskyldigheten kan vara något så förskräckligt, att Sverige behöfver bäfva tillbaka för densamma. Ja, vi kunna draga ännu en annan slutsats häraf, nemligen att denna skyldighet måste hafva med sig åtskilliga fördelar, som kunnat förmå flera stora folk att be-

hålla den. Hvilka dessa fördelar kunna vara ligger lätt i dagen. Om nemligen notifikation ej eger rum, kunna genom ett dröjsmål med underrättelse om bristande accept eller betalning föregående egares af vaxeln, hvilka för vaxelacceptet och vaxelns inlösen stå i ansvar, ådragas förluster. Dessa hafva således intresse af att så snart som möjligt blifva underrättade derom, att en vaxel, som man tror vara accepterad eller på rätt tid inlöst, icke blifvit behandlad så, som den borde. Det ligger i sakens natur och torde äfven bekräftas af svenska affärsmäns egen erfarenhet. Redan den äldre Lagberedningen hade också påpekat, att ett undantag för Sverige i afseende på denna skyldighet kunde för Sveriges affärsmän medföra svårigheter, i det de, förledda af den svenska lagstiftningens tystnad, kunde komma att försumma den notifikationspligt, som utländsk lag inskräper i afseende å utländska vaxelförhållanden.

Den andra klassen af betänkligheter i denna lag angår beskaffenheten af accepten och dervid först den bestämmelsen i lagförslaget, att godkännarens namnteckning på vaxelns framsida skall få utgöra giltigt godkännande. Jag vill dock i detta afseende nämna, att den tyska, belgiska och nord-amerikanska vaxelrätten har samma stadgande och, så vidt komiterades i betänkanDET meddelade uppgifter äro rigtiga, hvilket jag icke har någon anledning att betvifla, har en tolkning af den engelska rätten i motsatt riktning föranlett en lagstiftning hvarigenom en åsigt, öfverensstämmande med det nu föreliggande lagförslaget, blifvit antagen.

Viktigare är bestämmelsen derom, att tillägg till en accept äro ogiltiga, utom i afseende på summan, som godkännandet omfattar. Härvid vill jag anmärka, att accept, som nu tecknas af acceptant, på begäran af den, som har vaxeln i handom, icke kan betraktas såsom en affär mellan blott dessa två personer, utan att äfven föregående vaxelnehafvare hafva intresse af denna accept. Nu är redan i den gamla vaxellagen förbjudet att genom öfverstrykning eller annorledes omintetgöra en accept, som en gång blifvit tecknad, och i lagförslaget är samma bestämmelse intagen. Men detta förbud skulle ofantligt lätt kunna praktiskt kringgåas, om man godkände tillägg till en gifven accept, ty om till exempel accepten redan vore tecknad och acceptanten sedermera ångrade sig, så skulle man kunna tänka sig en öfverenskommelse mellan honom och innehafvaren af vaxeln, väl icke om en öfverstrykning af accepten, ty det är förbjudet, men om ett tillägg dertill, som i praktiskt afseende gjorde accepten fullkomligt värdelös. Det är detta kringgående af lagens förbud mot omintetgörande af tecknade accept, som man velat förekomma genom ett förbud att göra tillägg till accepten.

Nu har man emellertid på begäran från Sverige mildrat denna regels stränghet derigenom, att man tillåtit det slags tillägg till accept, hvarigenom accepten kommer att omfatta allenast en del af vaxelns summa. Talaren från malmöbänken har emellertid nyss nämnt, att vissa engelska vaxlar, som innehålla, att kursberäkning

Ang. ny
vexellag.
(Forts.)

skall ega rum efter en godtycklig i indossamentet antecknad kurs, icke skulle kunna omintetgöras genom ett tillägg till accepten. Jag tror motsatsen. Om nemligen vaxeln lyder på ett visst antal pund sterling, och tillika bestämmes i vaxeln att ett pund sterling i värde skall beräknas efter en viss af indossenten åsatt kurs, som är orimligt hög; hvad betyder väl detta? Jo, att vaxelns summa, beräknad i svenskt mynt, blir större än hvad den efter vanlig beräkning borde vara. Nu har man likväl rätt att göra tillägg till accepten, hvarigenom man godkänner vaxeln blott till en del af summan. Om man sålunda med ogillande af den högre kursberäkningen bestämmer en lägre kursberäkning i accepten eller hänför sig till en kursberäkning, som är den vanliga vid betalningstiden, så har man ju i sjelfva verket accepterat endast en del af vaxelsumman, hvilket ju enligt lagförslaget är tillåtet. Jag tror alltså, att denna anmärkning icke har någon betydelse i denna punkt? Men deremot vill jag gerna erkänna, att det icke går an att acceptera en vaxel med bestämmande af en annan betalningstid än den i vaxeln utsatta, hvilket någon gång till följd af mindre goda svenska affärsvanor egt rum.

Jag skall icke trötta Kammaren med att gå vidare. Blott det vill jag ytterligare nämna, att jag anser den anmärkning, som blifvit fränställd mot § 43 i lagförslaget, sakna skäl. Då den ärade representanten från Malmö sade, att han icke visste, huru det skulle tillgå att uppvisa en domicilierad vaxel, då godkännaren icke finnes på den plats, der uppvisningen skall ske, så får jag hänvisa honom till § 89 af lagförslaget, der det uttryckligen heter i andra punkten: »Träffas ej den, mot hvilken skall protesteras, varde protesten verkställd vid hans affärslokal eller bostad.» Har han nu ingen affärslokal eller bostad, så heter det vidare i samma paragraf: »Är hans affärslokal eller bostad icke känd och kan upplysning derom af den, som verkställer protesten, icke heller erhållas hos ortens polismyndighet, varde förhållandet i protesten anmärkt.» Sedan man sålunda har vänt sig till polismyndigheten och frågat: »finnes godkännaren här på stället, har han affärslokal eller bostad», samt fått till svar: »nej, han finnes icke», då har vaxelns innehafvare att protestera mot en sådan godkännare och detta förhållande anmärkes i protesten. Derigenom har han fullgjort allt, som behöfves, och sedermera är saken klar.

Såsom jag redan sagt, lyckades jag icke att uppfatta några af de öfriga anmärkningarna, hvarför jag är ur stånd att nämna något derom.

Hänvisande i öfrigt till den stora vigten af gemensamhet i de kommersiella förhållandena och det vackra deri att de tre nordiska folken förenat sig att gemensamt lagstifta inom ett visst rättsområde, det område, som ock bäst egnar sig för en gemensam lagstiftning, anhåller jag att få yrka bifall till Lag-Utskottets förslag.

Härmed var öfverläggningen slutad. Kammaren biföll Utskottets hemställan.

§ 12.

Till bordläggning anmälde följande inkomna ärenden:

Stats-Utskottets Utlåtanden och Memorial:

N:o 31, i anledning af såväl Kongl. Maj:ts nådiga propositioner som ock enskilde motionärers framställningar i fråga om eftergift af kronans rätt till vissa danaarf;

N:o 32, i anledning af väckt motion angående eftergift af kronans rätt till vissa kronan tillhöriga, men i jordeböckerna från äldre tider under skattetitel uppförda mindre hemmanslotter;

N:o 33, i anledning af nådig remiss med öfverlemnande af förteckning öfven samtliga under Kongl. Kammarkollegii förvaltning ställda, för statsverkets räkning utarrenderade egendomar;

N:o 34, i anledning af väckt motion om upphörande af Kongl. Maj:ts rätt att förfoga öfver uppkomna besparingar på hufvudtitlar-nes anslag m. m.;

N:o 35, i anledning af väckta motioner om utgifvande af oupp-sägbara statsobligationer, om utgifvande af obligationer i svenskt mynt samt om upptagande af ett statslån för konvertering af statens äldre lån;

N:o 36, angående antalet egenhändiga underskrifter å Riksgäldskontorets obligationer; och

N:o 37, med förslag till åtskilliga stadganden, hvilka böra införas i det nya reglementet för Riksgäldskontoret;

Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 15, angående villkoren för tillverkning och försäljning af bränvin;

Banko-Utskottets Utlåtande N:o 14, i anledning af väckt förslag om införande i bankoreglementet af stadganden rörande storleken af Riksbankens sedlar;

Lag-Utskottets Utlåtande N:o 36, i anledning af väckta förslag om ändring och tillägg i förordningen den 11 December 1868, angående särskilda sammankomster för andaktsöfning; samt

Första Kammarens Protokolls-Utdrag, N:o 124, rörande dess Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 8. i anledning af väckt förslag om ändring af Kongl. kungörelsen den 24 Maj 1878 angående öfverlåtelse af åbo- och skatterätt till under bruk skatteköpta hemman.

På förslag af Herr vice Talmannen *Wijk* beslöts, att nämnda ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 13.

Föredrogs och godkändes nedannämnda förslag till Riksdagens underdåniga skrivelser, nemligen:

af Stats-Utskottet:

N:o 14, angående beviljade statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, hamn- och brobyggnader samt vattenkommunikationer, äfvensom sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag;

N:o 15, angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar; och

N:o 16, angående de i 63 § Regeringsformen föreskrifna kreditivsummor;

samt af Lag-Utskottet:

N:o 17, i fråga om indrivande af resterande bidrag från delegare i brandstodsinnrättning å laudet; och

N:o 18, med anledning af Kongl. Maj:ts nådiga propositioner angående lag om allmänna värnpligten samt om antagande af en lag angående flottan tillhörige värnpligtiges tjenstgöringsskyldighet under fredstid.

§ 14.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 11 e. m.

In fidem
H. A. Kolmodin.